

Informatīvais ziņojums Par makroekonomisko situāciju valstī

RĪGA
2014.gada janvāris

Ievads

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Finanšu ministriju ir sagatavojusi divdesmit trešo informatīvo ziņojumu par makroekonomisko situāciju valstī.

Ziņojums sagatavots, pamatojoties uz Ministru kabineta 2008.gada 15.aprīļa sēdes protokola Nr.24 43.§ 6.punktu, kas uzdod Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju līdz 2008.gada 15.jūnijam un turpmāk reizi divos mēnešos iesniegt kārtējo ziņojumu Ministru kabinetā par makroekonomisko situāciju valstī. Ziņojuma iesniegšanas termiņi ir precizēti Ministru prezidenta Valda Dombrovska 2009.gada 16.oktobra rezolūcijā Nr.12/SAN-1005/21380, kas uzdod sagatavot kārtējo informatīvo ziņojumu līdz 2009.gada 29.decembrim un nākamās reizi trīs mēnešos.

Saskaņā ar 2008.gada 12.decembra sēdes protokola Nr.94 88.§ 2.punktu, Ekonomikas ministrija, sagatavojot kārtējo informatīvo ziņojumu, ir ņēmusi vērā arī patērētāju, ražotāju un pakalpojumu sniedzēju konjunktūras apsekojumu rezultātus.

Ziņojums ietver kopsavilkumu un 8 nodaļas – ārējā ekonomiskā vide, tekošās situācijas raksturojums reālajā, ārējā un finanšu sektorā, tendences darba tirgū, cenu izmaiņas, kā arī ekonomiskās attīstības prognozes.

Visa skaitliskā informācija un dati, izņemot īpaši norādītajos gadījumos, ir ņemti no Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes vai Eurostat datu bāzes. Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas dati ir izmantoti maksājumu bilances un monetāro rādītāju aprakstā. Finanšu ministrijas un Valsts kases dati izmantoti valdības finanšu raksturojumā.

Saturs

Attēlu un tabulu saraksts	5
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums	7
1. Ārējā ekonomiskā vide.....	8
2. Produkcijas izlaide	11
3. Pieprasījums	24
4. Ārējais sektors	29
5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors	33
6. Darba tirgus	38
7. Cenas	41
8. Prognozes	47

Saīsinājumi

ASV	Amerikas Savienotās Valstis
ĀTI	Ārvalstu tiešās investīcijas
EE	Igaunija
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro, oficiālā Eiropas Savienības naudas vienība
EU-28	Eiropas Savienība (visas 28 dalībvalstis)
IKP	Iekšzemes kopprodukts
LT	Lietuva
LV	Latvija
NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
RCI	Ražotāju cenu indekss
VID	Valsts ieņēmumu dienests

Attēlu un tabulu saraksts

Attēlu un tabulu saraksts.....	5
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums	7
1. Ārējā ekonomiskā vide.....	8
1.1.tabula. IKP dinamika pa valstīm.....	10
2. Produkcijas izlaide	11
2.1.attēls. IKP dinamika pa ceturkšņiem	14
2.1.tabula. IKP dinamika	14
2.2.attēls. Tautsaimniecības struktūra.....	14
2.3.attēls. Ekonomikas sentimenta indekss	14
2.4.attēls. Nozaru ieguldījums IKP pieaugumā	15
2.5.attēls. Mazumtirdzniecība.....	15
2.6.attēls. Būvniecība.....	16
2.7.attēls. Kravu apgrozījums	16
2.8.attēls. Apstrādes rūpniecība	17
2.9.attēls. Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze	17
2.2.tabula. Apstrādes rūpniecības struktūra un nozaru attīstības tendences	17
2.10.attēls. Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji.....	18
2.11.attēls. Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji	18
2.12.attēls. Vieglo rūpniecību raksturojošie rādītāji.....	19
2.13.attēls. Kokapstrādi raksturojošie rādītāji	19
2.14.attēls. Papīra ražošanu un izdevējdarbību raksturojošie rādītāji.....	20
2.15.attēls. Ķīmisko rūpniecību un tās saskarnozares raksturojošie rādītāji	20
2.16.attēls. Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojošie rādītāji	21
2.17.attēls. Metālapstrādi raksturojošie rādītāji.....	21
2.18.attēls. Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji	22
2.19.attēls. Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji	22
2.20.attēls. Transporta līdzekļu ražošanu raksturojošie rādītāji	23
3. Pieprasījums	24
3.1.tabula. IKP no izlietojuma puses	26
3.1.attēls. Iekšzemes pieprasījuma izmaiņas pa ceturkšņiem.....	27
3.2.attēls. Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem	27
3.3.attēls. Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem.....	27
3.4.attēls. Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem	28
3.5.attēls. Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem	28
3.6.attēls. Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem	28
4. Ārējais sektors	29
4.1.attēls. Preču eksports un imports pa mēnešiem	31
4.2.attēls. Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem	31
4.3.attēls. Maksājumu balance pa ceturkšņiem	32
4.4.attēls. Lata reālā efektīvā kursa indekss	32

5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors	33
5.1.attēls. Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji	36
5.2.attēls. Nodokļu ieņēmumi.....	36
5.3.attēls. Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti	37
5.4.attēls. Vidējās svērtās % likmes izsniegtajiem kredītiem, (latos un eiro)	37
6. Darba tirgus	38
6.1.attēls. Nodarbinātība	40
6.2.attēls. Bezdarbs	40
6.3.attēls. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa	40
7. Cenas	41
7.1.attēls. Patēriņa cenu pārmaiņas.....	42
7.1.tabula. Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem, procentos.....	42
7.2.attēls. Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās.....	43
7.3.attēls. Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu	44
7.4.attēls. Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem	45
7.5.attēls. Ražotāju cenu pārmaiņas.....	45
7.6.attēls. Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā	46
7.7.attēls. Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas	46
8. Prognozes	47
8.1.tabula. IKP dinamika, % pret iepriekšējo gadu	47
8.1.attēls. Darba tirgus attīstības tendences	48
8.2.attēls. Patēriņa cenu tendences	49

Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums

2013.gadā Latvijas tautsaimniecībā turpinājās izaugsme. 2013.gada trīs ceturkšņos IKP par 4,2% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni. Tomēr neraugoties uz to, ka pēdējos gados Latvijas ekonomikas izaugsme ir viena no straujākajām ES, IKP vēl ir par 10% mazāks nekā bija pirms krīzes 2007.gadā.

Kopš 2010.gada Latvijas preču un pakalpojumu eksports ir audzis ļoti strauji un ir galvenais tautsaimniecības attīstības dzinulis. Eksporta apjomi par gandrīz 20% pārsniedz pirmskrīzes līmeni. Kā iepriekš tika prognozēts, tad saglabājoties zemam pieprasījumam vairākās tirdzniecības partnervalstīs, Latvijas eksporta dinamika 2013.gadā bija mērenāka. Eksporta apjomi 2013.gada trīs ceturkšņos bija tikai par 1,4% lielāki nekā pirms gada. 2013.gadā kopējo preču eksporta attīstību pozitīvi ietekmēja lielākoties mašīnbūves produkcijas, koksnes un tās izstrādājumu, kā arī lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta apjomu pieaugumi. Saistībā ar AS „Liepājas metalurģs” darbības apturēšanu ievērojami samazinājās metālu un to izstrādājumu eksports.

2013.gadā turpināja uzlaboties situācija darba tirgū – pieauga darbavietu skaits un darba samaksa, mazinājās bezdarbs. Pēc Ekonomikas ministrijas novērtējuma 2013.gadā nodarbināto skaits sasniedza 895,8 tūkst., kas ir par 20 tūkst. jeb 2,3% vairāk nekā vidēji 2012.gadā. Savukārt bezdarba līmenis saruka līdz 12%. Arī 2014.gadā situācija darba tirgū turpinās uzlaboties.

Nodarbinātības pieaugums veicina iekšējo patēriņu, kas pozitīvi ietekmē tādas tautsaimniecības nozares kā tirdzniecību un komercpakalpojumus. 2013.gadā turpināja augt būvniecības apjomi, ko lielā mērā veicināja publiskie pasūtījumi un ES fondu projekti.

2013.gadā patēriņa cenas saglabāja ļoti mērenu dinamiku un vidējais cenu līmenis saglabājās 2012.gada līmenī. Cenu dinamiku noteica cenu samazinājums transportam, siltumenerģijai un pārtikas precēm, kā arī izdevumu pieaugums pakalpojumiem. Liela ietekme uz kopējo cenu līmeni bija pārtikas un degvielas cenu dinamikai pasaulē. Paredzams, ka 2014.gadā vidējais patēriņa cenu līmenis būs augstāks nekā 2013.gadā. To ietekmēs vairāki faktori. Pakāpeniski saruks inflāciju samazinošo piedāvājuma puses faktoru ietekme, palielinoties nodarbinātībai un darba samaksai, augs privātais patēriņš, aprīlī paredzēta elektroenerģijas tirgus atvēršana mājsaimniecībām. Neliels inflācijas pieaugums (par 0,2-0,3 procentpunktiem) ir gaidāms arī no eiro ieviešanas.

Kopumā 2013.gadā Pēc Ekonomikas ministrijas novērtējuma Latvijas ekonomikas izaugsme sasniedza 4,5%. Sagaidāms, ka 2014.gadā Latvijas eksporta iespējas varētu nedaudz uzlaboties, jo pakāpeniski stabilizējas ekonomiskā situācija Latvijas tirdzniecības partnervalstīs. Tomēr līdzīgi, kā tas bija vērojams 2013.gadā, arī 2014.gadā liela loma izaugsmē būs iekšzemes pieprasījumam, ko veicinās situācijas uzlabošanās darba tirgū. Ekonomikas ministrija prognozē, ka Latvijas ekonomikas izaugsme kopumā 2014.gadā var sasniegt 4,5 procentus.

1. Ārējā ekonomiskā vide

Globālās ekonomikas attīstība joprojām ir vāja un dažādos reģionos atšķirīga. Attīstītajās valstīs izaugsmes perspektīvas lēni, bet uzlabojas. Savukārt attīstības valstīs situācija ir nedaudz pasliktinājusies, lai arī izaugsmes tempi tajās joprojām ir salīdzinoši strauji.

Eiropas Savienībā (ES-28) pēc sešu ceturkšņu recesijas 2013.gada 2.ceturksnī IKP palielinājās. Izaugsme turpinājās arī 2013.gada 3.ceturksnī, kad IKP pieauga par 0,2%, salīdzinot ar 2013.gada 2.ceturksni. Eirozonas valstīs ceturkšņa laikā IKP palielinājās par 0,1%. Arī jaunākie konjunktūras apsekojumi liecina, ka ekonomiskās aktivitātes ES pakāpeniski palielinās, tomēr sagaidāms, ka ekonomikas atveseļošanās būs lēna.

Lai arī kopumā ES ekonomiskā situācija stabilizējas, attīstības tendences dalībvalstīs joprojām ir ļoti atšķirīgas. Vācijā kopš 2012.gada vidus IKP pieauguma tempi pakāpeniski saruka, tomēr kopš 2013.gada sākuma situācija pamazām uzlabojas un 3.ceturksnī IKP bija par 0,3% lielāks nekā iepriekšējā ceturksnī. Arī Lielbritānijā vērojama ekonomisko aktivitāšu uzlabošanās, 2013.gada 3.ceturksnī IKP pieauga par 0,8%. Salīdzinot ar 2012.gada 3.ceturksni, 2013.gada 3.ceturksnī vairākās jaunajās ES dalībvalstīs – Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Bulgārijā, Rumānijā, Maltā, Polijā, Slovākijā un Ungārijā turpinājās IKP pieaugums. Neliels ekonomisko aktivitāšu kāpums bija arī Beļģijā, Dānijā, Francijā, Austrijā, Īrijā un Zviedrijā.

Turpretim 3.ceturksnī IKP kritums gada griezumā bija vērojams Čehijā, Nīderlandē, Portugālē, Slovēnijā un Somijā. Ekonomiskās aktivitātes joprojām samazinās arī Dienvideiropas valstīs – Grieķijā, Itālijā, Spānijā un Kiprā, kur ekonomiskā situācija joprojām ir ļoti saspringta. Šo valstu turpmāko attīstību lielā mērā ietekmēs valstu budžetu konsolidācija un spēja nodrošināt finanšu sektora stabilitāti.

Gan 2012.gadā, gan 2013.gadā **Baltijas valstīs** ir vieni no straujākajiem ekonomikas izaugsmes tempiem ES. 2013.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, Latvijā IKP pieauga par 4,5%, Lietuvā – par 2,2%, bet Igaunijā – par 0,7%. Baltijas valstu ekonomikas izaugsmes pamatā 2013.gadā ir privātais patēriņš, savukārt eksporta pieaugums ir piebremzējies dēļ zemā pieprasījuma ārējos tirgos.

ASV ekonomikā 2013.gadā turpinājās stabila izaugsme. Fiskālās politikas sarežģījumi nav būtiski ietekmējuši ekonomikas attīstības tendences. IKP 2013.gada 3.ceturksnī pieauga par 2%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Tam pamatā bija spēcīgi makroekonomiskās politikas stimuli un finanšu stabilizācijas pasākumi. Pozitīva ietekme uz izaugsmi bija privātā patēriņa, investīciju un eksporta pieaugumam.

Āzijas valstīs globālo krīzi bija pārvarējušas veiksmīgāk nekā citu reģionu valstīs. Tomēr pēdējā gada laikā vājais pieprasījums ārējos tirgos ietekmē Āzijas valstu izaugsmes tempus.

2013.gada 3.ceturksnī **Japānas** IKP bija par 2,4% lielāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Izaugsmi pamatā noteica privātā patēriņa un eksporta pieaugums. 2013.gada sākumā Japāna uzsāka vērīenīgu monetārās un fiskālās politikas stimulu programmu.

2013.gada 3.ceturksnī **Ķīnas** ekonomikas izaugsme tempi sasniedza 7,8%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Tas bija nedaudz straujāks pieaugums nekā bija vērojams 2013.gada pirmajos divos ceturkšņos. Ekonomikas izaugsmi būtiski ietekmēja investīciju pieaugums, ko nodrošināja stimulējoša monetārā politika. Ekonomikas izaugsmi stimulēja arī privātais patēriņš – palielinājās patēriņa preču mazumtirdzniecības apjoms. Tajā pašā laikā rūpnieciskās produkcijas izlaide bija zemāka nekā tika plānots, turpinājās arī eksporta kritums.

Indijas IKP 2013.gada 3.ceturksnī bija par 4,8% lielāks nekā pirms gada, kam pamatā bija būvniecības un lauksaimniecības ražošanas apjoma pieaugums.

NVS reģiona atgūšanās pēc krīzes periodā balstās uz augstajām resursu cenām un kapitāla plūsmu atjaunošanos. Tāpat kā citos reģionos arī NVS valstu izaugsme nav vienmērīga. Krievijā izaugsmes tempi mazinās jau sesto ceturksni pēc kārtas (no 4,8% 2012.gada 1.ceturksnī līdz 1,2% 2013.gada 3.ceturksnī). Izaugsmes tempu palēnināšanos galvenokārt ietekmēja lauksaimniecības un rūpniecības produkcijas apjoma samazinājums, investīciju kritums, kā arī zema Eiropas valstu pieprasījums pēc Krievijas precēm (ES veido aptuveni pusi no Krievijas preču ārējās tirdzniecības apjoma). Tajā pašā laikā stabilu pieaugumu uzrāda privātais patēriņš un pakalpojumu sektors. Krievijas, kā vienas no lielākajām naftas un gāzes eksportētājvalstīm, turpmāka izaugsme lielā mērā būs atkarīga no šo preču cenu svārstībām pasaulē.

2013.gada oktobrī Starptautiskais Valūtas fonds pazemināja **globālās ekonomikas izaugsmes prognozes**. Pēc SVF aplēsēm globālā ekonomika 2013.gadā pieaugs par 2,9% un 2014.gadā – par 3,6%. Pasaules ekonomikai riskus galvenokārt rada divi faktori – ASV Centrālās bankas plāns pārtraukt monetārās stimulēšanas pasākumu īstenošanu un Ķīnas ekonomikas izaugsmes tempu palēnināšanās. ASV 2013.gadā tiek prognozēta izaugsme par 1,6% un 2014.gadā – par 2,6%. Vienlaikus ir samazināta eirozonas ekonomikas lejupslīdes prognoze 2013.gadam. SVF prognozē, ka eirozonā IKP 2013.gadā samazināsies par 0,4%, kas ir mazāks kritums nekā tika prognozēts iepriekš. SVF uzlabojusi prognozes gandrīz visām lielākajām eirozonas ekonomikām. Savukārt 2014.gadam IKP prognoze saglabāta nemainīga – eirozonas ekonomika 2014.gadā pieaugs par 1%. Eirozonas ekonomikas atgūšanos apgrūtina vairāki faktori, tajā skaitā nepieciešamība būtiski mazināt budžetu deficītus un parādu līmeņus.

Nodaļas turpinājumā tabulā sniegta informācija par Eiropas ekonomiskās zonas valstu, kā arī ASV un Japānas ekonomiku attīstības tendencēm pēdējo astoņu ceturkšņu laikā.

1.1.tabula. IKP dinamika pa valstīm

% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni (t/t-4), sezonāli neizlīdzināti dati									% pret iepriekšējo ceturksni (t/t-1), sezonāli izlīdzināti dati							
	2011	2012	2013						2011	2012	2013					
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
ES-28	0,6	0,7	-0,7	-0,6	-0,9	-1,4	-0,1	0,4	-0,2	0,0	-0,2	0,0	-0,4	-0,1	0,4	0,3
Eiro zona	0,2	0,2	-0,9	-0,9	-1,1	-1,8	-0,5	0,0	-0,2	-0,1	-0,3	-0,2	-0,5	-0,2	0,3	0,1
Latvija	5,1	7,1	4,9	4,6	4,6	3,8	4,3	4,5	0,3	0,7	2,2	1,6	0,9	1,8	0,1	1,3
Lietuva	5,7	3,8	1,8	5,0	4,0	3,5	3,8	2,2	1,1	0,4	0,6	1,7	0,7	0,8	0,6	0,2
Igaunija	5,3	5,0	2,5	3,5	4,9	1,3	1,0	0,7	-0,2	2,3	-0,1	1,3	0,5	-0,1	-0,2	0,6
Austrija	0,2	1,9	-0,3	0,5	1,3	-0,3	0,0	0,5	0,0	0,4	0,2	0,0	-0,1	0,1	0,0	0,2
Beļģija	1,1	0,4	-0,1	-0,2	-0,6	-0,5	0,1	0,4	0,0	0,1	-0,4	0,0	-0,1	0,0	0,2	0,3
Bulgārija	0,6	1,0	1,1	0,8	0,3	0,8	-0,2	1,5	0,1	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,1	0,5
Čehija	0,5	0,1	-1,5	-1,5	-1,1	-2,9	-1,7	-0,3	-0,2	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3	-1,3	0,3	0,2
Dānija	0,0	0,0	-1,0	-0,1	-0,4	-0,7	0,4	0,5	-0,1	0,2	-0,6	0,4	-0,3	-0,1	0,5	0,4
Francija	1,3	0,7	-0,3	-0,1	-0,2	-0,9	0,4	0,5	0,2	0,0	-0,3	0,2	-0,2	-0,1	0,6	-0,1
Grieķija	-7,9	-6,7	-6,4	-6,7	-5,7	-5,5	-3,7	-3,0	:	:	:	:	:	:	:	:
Horvātija	-0,4	-0,9	-2,5	-1,8	-2,2	-1,5	-0,7	-0,6	-0,5	-0,8	-0,5	-0,3	-0,3	0,0	-0,2	-0,1
Itālija	-1,0	-1,4	-3,0	-2,9	-2,8	-2,8	-2,5	-1,6	-0,7	-1,1	-0,6	-0,5	-0,9	-0,6	-0,3	0,0
Īrija	3,4	1,8	0,4	-0,5	-1,0	-1,8	-1,6	1,7	0,6	-0,3	0,7	-1,7	0,2	-1,1	1,0	1,5
Kipra	-1,0	-1,6	-2,5	-1,9	-3,6	-5,1	-6,0	-5,3	-0,2	-0,3	-0,8	-1,0	-1,5	-1,7	-1,8	-0,8
Lielbritānija	1,5	2,8	-1,0	0,1	-0,8	-0,9	1,7	1,2	-0,1	0,0	-0,4	0,8	-0,1	0,5	0,8	0,8
Luksemburga	1,5	-0,7	0,0	-0,5	0,4	0,7	2,8	2,7	0,4	-1,2	0,1	0,2	1,2	-0,7	2,0	0,2
Malta	-0,1	-1,0	1,4	1,1	1,9	1,5	3,3	1,9	0,0	-0,2	0,6	0,6	0,7	-0,4	2,0	-0,4
Nīderlande	-0,9	-1,1	-0,7	-1,7	-1,5	-1,8	-1,7	-0,4	-0,7	-0,2	0,5	-1,0	-0,6	-0,3	0,0	0,2
Polija	4,9	3,6	2,0	1,6	0,8	0,5	1,2	2,0	1,0	0,4	0,0	0,2	0,2	0,3	0,5	0,6
Portugāle	-2,6	-0,8	-4,1	-2,4	-5,5	-4,7	-2,4	-1,7	-1,7	-0,1	-1,0	-0,8	-1,9	-0,4	1,1	0,2
Rumānija	2,1	-0,1	1,9	-1,1	0,9	2,2	1,5	4,1	-0,9	-0,9	1,5	-0,8	1,1	0,6	0,8	1,6
Slovākija	3,5	2,7	2,3	1,9	0,4	0,5	0,8	0,9	0,9	0,3	0,2	0,2	0,0	0,2	0,3	0,2
Slovēnija	-2,0	-0,2	-3,5	-3,0	-3,3	-4,6	-1,5	-0,6	-0,5	-0,4	-1,3	-0,6	-0,8	-0,3	-0,1	0,0
Somija	0,8	1,4	-0,7	-1,5	-2,4	-3,3	-0,8	-1,0	-0,2	0,4	-1,5	-0,3	-0,9	-0,2	0,1	0,0
Spānija	-1,3	-1,3	-1,7	-1,7	-1,9	-2,5	-1,8	-0,7	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4	-0,8	-0,4	-0,1	0,1
Ungārija	1,3	-0,6	-1,6	-1,7	-2,7	-0,8	0,5	1,8	0,3	-1,4	-0,4	-0,3	-0,5	0,9	0,4	0,9
Vācija	1,6	1,8	0,6	0,4	0,0	-1,6	0,9	1,1	0,1	0,7	-0,1	0,2	-0,5	0,0	0,7	0,3
Zviedrija	0,0	1,6	1,0	0,3	0,8	0,7	1,1	0,7	-1,3	0,7	0,8	0,4	-0,2	0,5	-0,1	0,1
Islande	2,1	3,9	-0,8	1,5	1,0	0,4	3,8	4,9	0,5	3,0	-6,0	4,1	0,3	4,6	-6,6	6,1
Norvēģija	1,8	4,5	4,7	1,0	1,5	-3,0	2,0	2,1	0,0	1,9	0,6	-1,2	0,4	-0,4	1,2	0,7
Šveice	0,8	0,8	0,5	1,3	1,6	1,2	2,5	1,9	0,2	0,5	-0,1	0,7	0,3	0,6	0,5	0,5
ASV	2,0	3,3	2,8	3,1	2,0	1,3	1,6	2,0	1,2	0,9	0,3	0,7	0,0	0,3	0,6	1,0
Japāna	0,0	3,1	3,2	-0,2	-0,3	0,1	1,2	2,4	0,3	0,9	-0,5	-0,8	0,1	1,1	0,9	0,3

: - nav datu

2. Produkcijas izlaide

Latvijas tautsaimniecības izaugsme turpinās – 3.ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni **IKP** palielinājās par 1,3% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un bija par 4,5% lielāks nekā iepriekšējā gada 3.ceturksnī. Kopumā 2013.gada trīs ceturkšņos IKP par 4,2% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni. Tomēr neraugoties uz to, ka pēdējos gados Latvijas ekonomikas izaugsme ir viena no straujākajām ES, IKP vēl ir par 10% mazāks nekā bija pirms krīzes 2007.gadā.

Vājš pieprasījums eksporta tirgos, galvenokārt ES un NVS valstīs, 2013.gada sākumā piebremzēja **apstrādes rūpniecības** izaugsmi. Pirmajā pusgadā ražošanas apjomi bija par 2,6% mazāki nekā pirms gada. Turpretim kopš 2013.gada otrās puses situācija nozarē pakāpeniski uzlabojas – 3.ceturksnī, salīdzinot ar 2012.gada 3.ceturksni, apstrādes rūpniecības apjomi pieauga par 2,5%. Kopumā 2013.gada vienpadsmit mēnešos ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā bija par 0,4% mazāki nekā pirms gada.

Bez vājā pieprasījuma ārējos tirgos, apstrādes rūpniecības sniegumu 2013.gadā būtiski ietekmēja arī AS Liepājas metalurģijas darbības pārtraukšana. Saražotās produkcijas apjomi metālu ražošanas nozarē saruka uz pusi. Tajā pašā laikā gatavo metālizstrādājumu ražošanas nozarē 2013.gadā bija vērojama mērena izaugsme. Kopumā metālapstrādē 2013.gada vienpadsmit mēnešos ražošanas apjomi bija par 17,3% mazāki nekā pirms gada.

Ķīmiskajā rūpniecībā 2013.gads nebija tik sekmīgs kā 2012.gads. Lai arī gada pēdējos mēnešos situācija nozarē uzlabojās un ražošanas apjomi pieaug, tomēr kopumā vienpadsmit mēnešos tie par 9% atpalika no 2012.gada atbilstošā perioda līmeņa. Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanas, kā arī farmācijas nozares būtiski ietekmē vājš pieprasījums NVS tirgos, kur tiek realizēti gandrīz 30% no visas saražotās produkcijas.

Pārējās nozīmīgākajās apstrādes rūpniecības nozarēs 2013.gadā saglabājās stabila izaugsme. Lielākajās Latvijas rūpniecības nozarēs pārtikas rūpniecībā un kokapstrādē, kas kopā veido gandrīz pusi no visas apstrādes rūpniecības izlaides, ražošanas apjomi pagājušā gada vienpadsmit mēnešos bija attiecīgi par 5,2% un 1,6% lielāki nekā 2012.gada atbilstošajā periodā.

Ļoti strauji ražošanas apjomi 2013.gadā pieauga elektrisko un optisko iekārtu ražošanā – vienpadsmit mēnešos tie par 16% pārsniedza 2012.gada janvāra-novembra līmeni. Pie tam šajā nozarē 2013.gadā saglabājas gan stabilas eksporta iespējas, kā arī strauji auga pieprasījums iekšējā tirgū. Ražošanas apjomi 2013.gada janvārī-novembrī stabili palielinājās arī nemetālisko minerālu ražošanā (par 5,1%), papīra ražošanā poligrāfijā (par 4,4%), vieglajā rūpniecībā (par 1,9%), transportlīdzekļu ražošanā (par 1,8%), kā arī mašīnu un iekārtu ražošanā (par 0,6%).

2013.gada vienpadsmit mēnešos apstrādes rūpniecības apgrozījums bija par 0,2% mazāks nekā pirms gada. Apgrozījuma samazinājumu noteica produkcijas realizācijas sašaurināšanās eksporta tirgos (par 3%). Tajā pašā laikā pieaug apstrādes rūpniecības produkcijas apgrozījums iekšējā tirgū – 2013.gada janvārī-novembrī tas bija par 4,7%

lielāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. 2013.gadā vietējā tirgū tika realizēti gandrīz 40% no visas saražotās produkcijas.

Lielākais pozitīvais devums kopējā apstrādes rūpniecības apgrozījuma kāpumā 2013.gadā bija pārtikas rūpniecībai un kokapstrādei. Savukārt būtiskākais apgrozījuma samazinājums bija ķīmiskajā rūpniecībā un metālapstrādē.

Ražošanas jaudu noslodze apstrādes rūpniecībā 2013.gada 4.ceturksnī bija 72,2%. Jāatzīmē, ka pēdējo sešu ceturkšņu laikā ražošanas jaudu noslodzes līmenis praktiski nav mainījies.

Pārējās rūpniecības nozarēs (elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde) ražošanas apjomu izmaiņas lielā mērā ir saistītas ar laikapstākļiem. 2013.gada 3.ceturksnī pārējās rūpniecības nozarēs izlaide bija par 3,9% mazāka nekā iepriekšējā gada 3.ceturksnī, jo, salīdzinot ar iepriekšējiem periodiem, tika saražoti mazāki elektroenerģijas un siltumenerģijas apjomi.

Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē 2013.gada 3.ceturksnī izlaides apjomi saruka par 3,5%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Arī kopumā 2013.gada trīs ceturkšņos ražošanas apjomi nozarē bija mazāki nekā pirms gada.

Pēc apjomīga samazinājuma krīzes laikā turpinās **būvniecības** nozares atveseļošanās. To lielā mērā veicina publiskie pasūtījumi un ES fondu projekti. 2013.gada 3.ceturksnī būvniecības produkcijas apjomi bija par 11,6% lielāki nekā 2012.gada 3.ceturksnī. 2013.gadā lielāks devums būvniecības nozares attīstībā bija inženierbūvju celtniecības apjomu pieaugumam – trīs ceturkšņos pieaugums par 13,7% salīdzinājumā ar 2012.gada atbilstošo periodu. Šajā pašā laikā ēku būvniecības apjomi auguši krietni mērenāk – par 3,1%. Lai arī būvniecības apjomi pēdējo divu gadu laikā ir salīdzinoši strauji auguši, tomēr tie joprojām ievērojami atpaliek no pirmskrīzes līmeņa.

2013.gada 3.ceturksnī tika izsniegta 1661 būvatļauja, kas ir par 13,2% vairāk nekā 2012.gada attiecīgajā periodā. No kopējā izsniegto būvatļauju skaita lielākā daļa būvatļaujas izsniegtas jaunbūvju būvniecībai (galvenokārt viena dzīvokļa māju un vasarnīcu un dārza māju būvniecībai).

Transporta un uzglabāšanas nozares izaugsmes tempi 2013.gadā bija mērenāki nekā iepriekšējos divus gadus. Sniegto pakalpojumu apjomi nozarē 3.ceturksnī bija par 2,8% lielāki nekā 2012.gada atbilstošajā periodā. Pretēji tendencēm 2012.gadā, 2013.gadā nozares izaugsmi lielā mērā sekmē ar autotransportu pārvadāto kravu apgrozījuma pieaugums. 2013.gada deviņos mēnešos ar autotransportu tika pārvadāti par 15,5% vairāk kravu nekā pirms gada. Savukārt dzelzceļā un ostās kravu apjomi šajā periodā ir saruka attiecīgi par 11,9% un 7,9% procentiem.

Nodarbinātības un darba samaksas pieaugums veicina iekšējo patēriņu, kas pozitīvi ietekmē vairāk uz vietējo tirgu orientētās pakalpojumu nozares. 2013.gada 3.ceturksnī **tirdzniecības** nozarē sniegto pakalpojumu apjomi bija par 5,2% lielāki nekā 2012.gada 3.ceturksnī.

Tirdzniecības nozares izaugsmi sekmē mazumtirdzniecības apgrozījuma pieaugums. 2013.gada vienpadsmit mēnešos, salīdzinot ar 2012.gada janvāri-novembri, mazumtirdzniecības apgrozījums palielinājās par 3,7%. Pēc straujā kāpuma 2012.gadā, 2013.gadā lēnākos tempos pieauga nepārtikas preču

mazumtirdzniecības apjomi – vienpadsmit mēnešos tie bija par 4,9% lielāki nekā pirms gada. Lielākais devums pieaugumā 2013.gadā bija apģērbi un apavu, kā arī mājsaimniecības elektropreču mazumtirdzniecības apjoma kāpumam. Strauji aug arī mazumtirdzniecība pa pastu un Interneta veikalos. Trešdaļu no kopējā mazumtirdzniecības apgrozījuma veido pārtikas preču tirdzniecība. 2013.gadā salīdzinājumā ar 2012.gadu pārtikas mazumtirdzniecības apgrozījums pieaug nedaudz straujākos tempos. Pārtikas preču mazumtirdzniecības apjomi 2013.gada janvārī-novembrī bija par 4,1% lielāki nekā pirms gada. Savukārt auto degvielas mazumtirdzniecības apgrozījums 2013.gada vienpadsmit mēnešos praktiski saglabājās iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmenī.

Vairumtirdzniecības nozares attīstības tendences lielā mērā ietekmē ārējās tirdzniecības aktivitātes. 2013.gadā, palēninoties eksporta pieauguma tempiem un importa apjomiem pat nedaudz samazinoties, vairumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījuma kāpums ir kļuvis mērenāks – 2013.gada 3.ceturksnī vairumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījums bija par 5,2% lielāks nekā pirms gada.

Komercpakalpojumu nozarēs 2013.gadā bija vērojama strauja izaugsme. 2013.gada 3.ceturksnī **komercpakalpojumu** apjomi par 6,3% pārsniedza 2012.gada 3.ceturkšņa līmeni. Pieaugumu lielā mērā sekmēja izaugsme informācijas un komunikācijas, mākslas, izklaides un atpūtas pakalpojumu, kā arī nekustamo īpašumu nozarēs. Kopumā izaugsme komercpakalpojumu nozarēs 2013.gada trīs ceturkšņos veidoja pusi no visas tautsaimniecības izaugsmes.

Arī **sabiedrisko pakalpojumu nozarēs** 2013.gadā pakalpojumu apjomi pieauga. 2013.gada 3.ceturksnī tie bija par 4,1% lielāki nekā pirms gada. Valsts pārvaldes, izglītības un veselības aprūpes nozaru izaugsme ir cieši saistīti ar valsts budžeta iespējām.

Konjunktūras apsekojumu rezultāti liecina, ka uzņēmēju un patērētāju vērtējums par turpmākās izaugsmes iespējām pēdējā gada laikā kopumā nav būtiski mainījies. Latvijas ekonomikas sentimenta indekss 2013.gada decembrī bija 104,8 punkti.

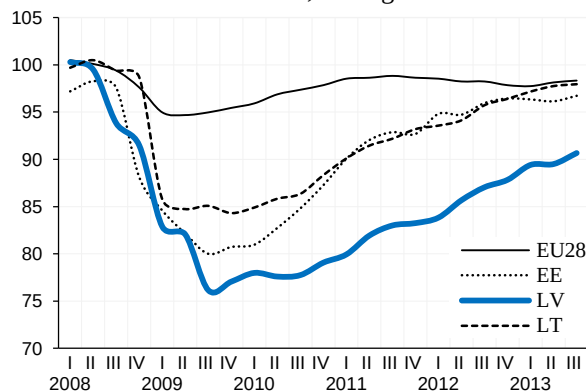
Pēc patērētāju konfidences pasliktināšanās 2013.gada vasaras mēnešos, pagājušā gada nogalē iedzīvotāju vērtējums pakāpeniski uzlabojās. 2013.gada decembrī patērētāju konfidence bija -9,1 punkts, kas bija tikai par 1,5 punktiem mazāk nekā 2012.gada decembrī. Jāatzīmē, ka arī 2013.gada nogalē patērētāju konfidence Latvijā bija augstāka nekā vidēji ES.

Arī Latvijas uzņēmēju kopējais vērtējums par turpmāko attīstību kopš 2010.gada praktiski nemainās. Rūpniecības konfidences rādītājs 2013.gada decembrī bija -2,6 punkti. Salīdzinājumam 2013.gada aprīlī konfidences rādītājs saruka līdz -5,9 punktiem, ko ietekmēja tā brīža neskaidrība par tirdzniecības partnervalstu attīstības perspektīvām.

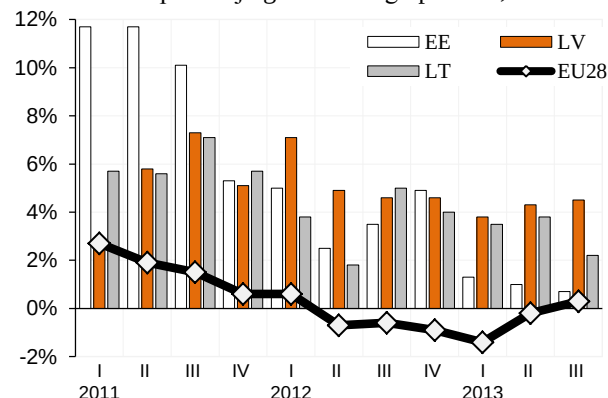
Nodaļas turpinājumā sniegta detalizētāka statistiskā informācija par iekšzemes kopprodukta dinamiku un produkcijas izlaidi.

2.1.attēls. IKP dinamika pa ceturkšņiem

Sezonāli izlīdzināti dati, 2007.g. 4.cet. = 100

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

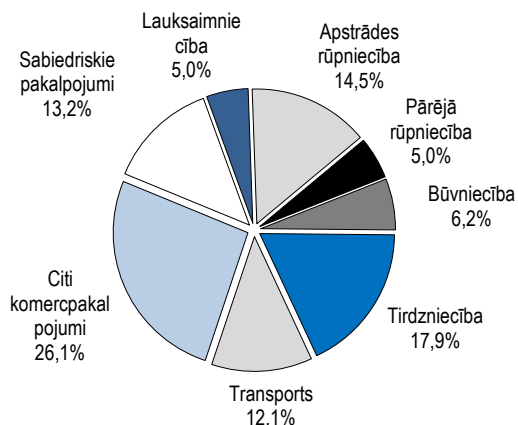

2.1.tabula. IKP dinamika

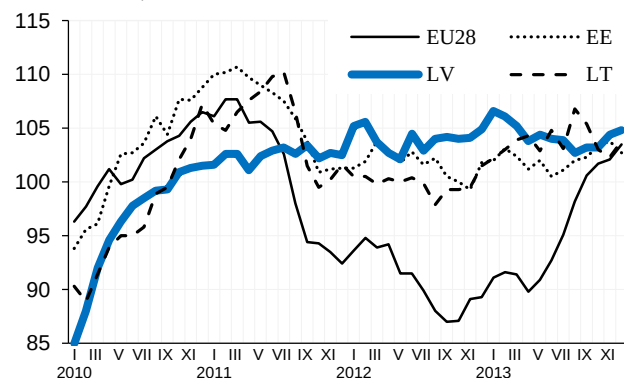
Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati										
	2011	2012	2011	2012	2013					
			IV	I	II	III	IV	I	II	III
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	-1,1	-0,9	-6,5	0,9	-4,0	2,1	-2,9	0,1	-4,6	-3,5
Apstrādes rūpniecība	11,7	9,4	8,8	16,4	9,0	7,2	6,2	-4,8	-0,6	2,5
Pārējā rūpniecība	-1,3	-2,6	-8,5	-3,4	-6,3	-2,9	1,5	-1,4	1,4	-3,9
Būvniecība	11,0	14,5	25,9	28,5	26,9	8,3	9,3	9,8	5,3	11,6
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	9,4	7,4	8,9	7,1	5,8	7,1	9,3	5,0	6,0	5,2
Transports un uzglabāšana	8,1	3,6	8,1	3,1	7,6	3,4	0,2	3,2	-1,0	2,8
Citi komercpakalpojumi	2,7	4,3	2,6	2,7	2,7	6,9	5,0	8,3	7,4	6,3
Sabiedriskie pakalpojumi	0,6	-0,6	-0,5	1,4	-0,1	-3,3	-0,5	2,7	6,4	4,1
IKP	5,3	5,2	5,1	7,1	4,9	4,6	4,6	3,8	4,3	4,5

Ieguldījums pieaugumā, %										
	2011	2012	2011	2012	2013					
			IV	I	II	III	IV	I	II	III
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	-0,1	-0,1	-0,3	0,1	-0,2	0,1	-0,1	0,0	-0,3	-0,2
Apstrādes rūpniecība	1,5	1,5	1,3	2,9	1,4	1,0	1,0	-0,8	-0,1	0,4
Pārējā rūpniecība	-0,1	-0,2	-0,5	-0,3	-0,3	-0,1	0,1	-0,1	0,1	-0,2
Būvniecība	0,6	0,9	1,7	0,9	1,3	0,6	0,7	0,3	0,3	1,0
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	1,6	1,5	1,7	1,5	1,0	1,3	1,9	1,0	1,2	1,1
Transports un uzglabāšana	0,9	0,5	1,0	0,5	1,0	0,4	0,0	0,4	-0,1	0,4
Citi komercpakalpojumi	0,7	1,3	0,8	0,9	0,8	1,7	1,6	2,4	2,2	1,7
Sabiedriskie pakalpojumi	0,1	-0,1	-0,1	0,3	0,0	-0,4	-0,1	0,4	1,0	0,5
IKP	5,3	5,2	5,1	7,1	4,9	4,6	4,6	3,8	4,3	4,5

2.2.attēls. Tautsaimniecības struktūra, 2012.gadā, %

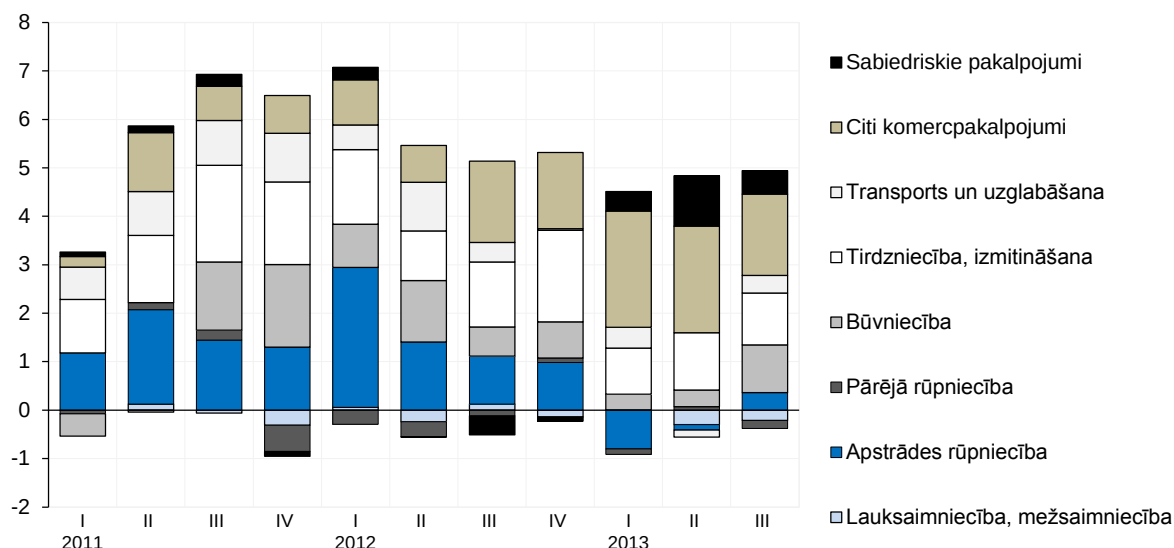

2.3.attēls. Ekonomikas sentimenta indekss, sezonāli izlīdzināti dati

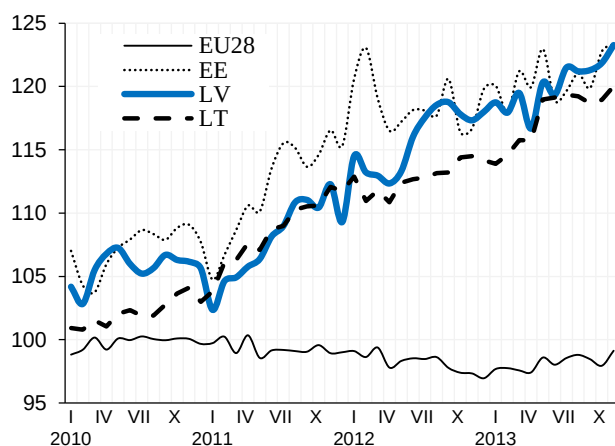
* Ekonomikas sentimenta indeksu aprēķina kā vidējo svērtu lielumu no atbilstošā perioda apstrādes rūpniecības, pakalpojumu, būvniecības, mazumtirdzniecības un patērētāju konfidences rādītājiem.

2.4.attēls. Nozaru ieguldījums IKP pieaugumā

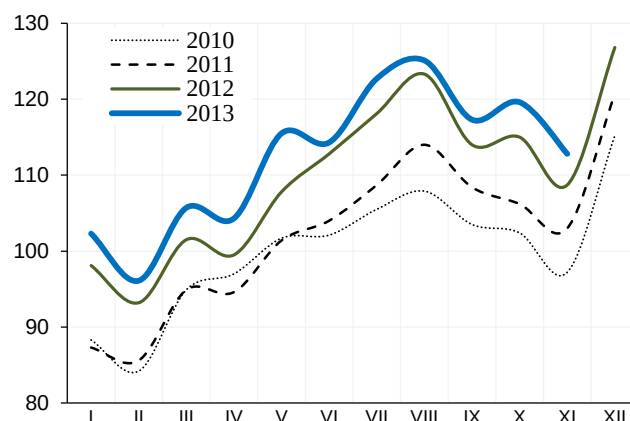

2.5.attēls. Mazumtirdzniecība

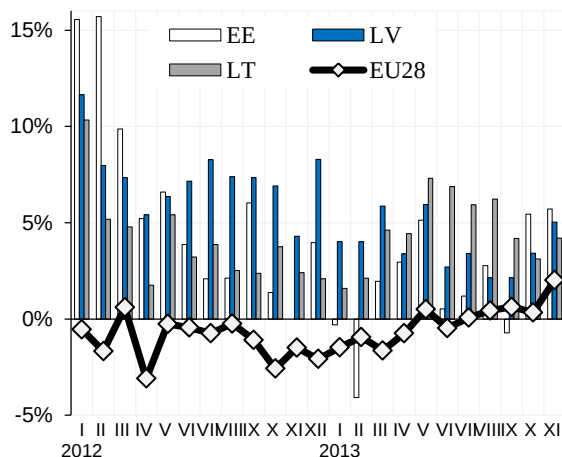
Apgrozījuma indekss, 2009.g. decembris = 100,
sezonāli izlīdzināti dati

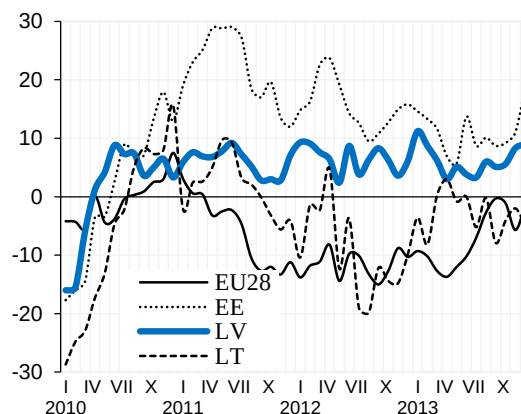
Apgrozījuma indekss, 2010.g. = 100,
sezonāli neizlīdzināti dati

Apgrozījuma indekss, % pret iepriekšējā gada attiecīgo
periodu, kalendāri izlīdzināti dati

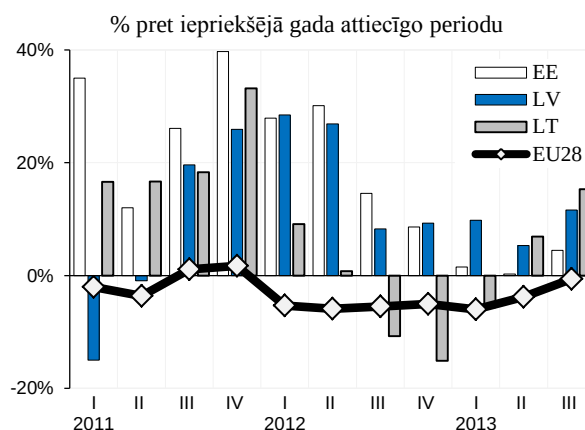
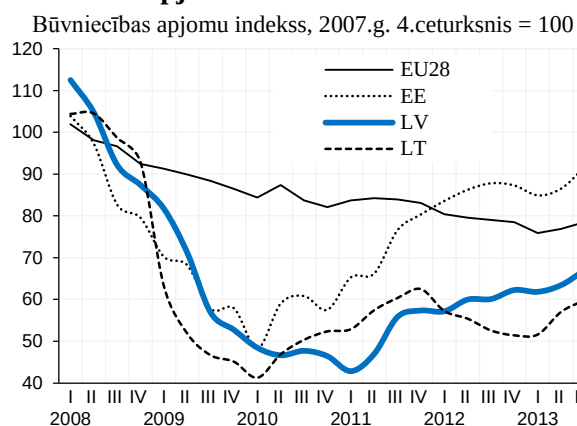
Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs*, sezonāli
izlīdzināti dati

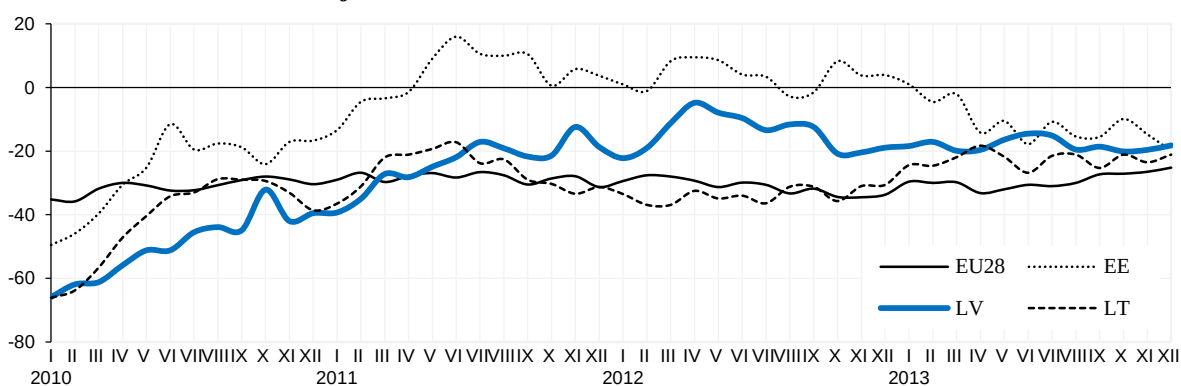
* Mazumtirdzniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilstošu saldo vidējo lielumu uz 3 jautājumiem: par uzņēmuma darbības aktivitāti pēdējos 3 mēnešos, uzņēmuma darbības aktivitāti turpmākajos 3 mēnešos un preču krājumu līmeni (šo rādītāju ņem ar pretēju zīmi). Saldo (bilanci) rēķina kā starpību starp galējo (t.i. pozitīvo un negatīvo) atbilstošu īpatnībai, kas izteikti procentos.

2.6.attēls. Būvniecība

Būvniecības apjomi

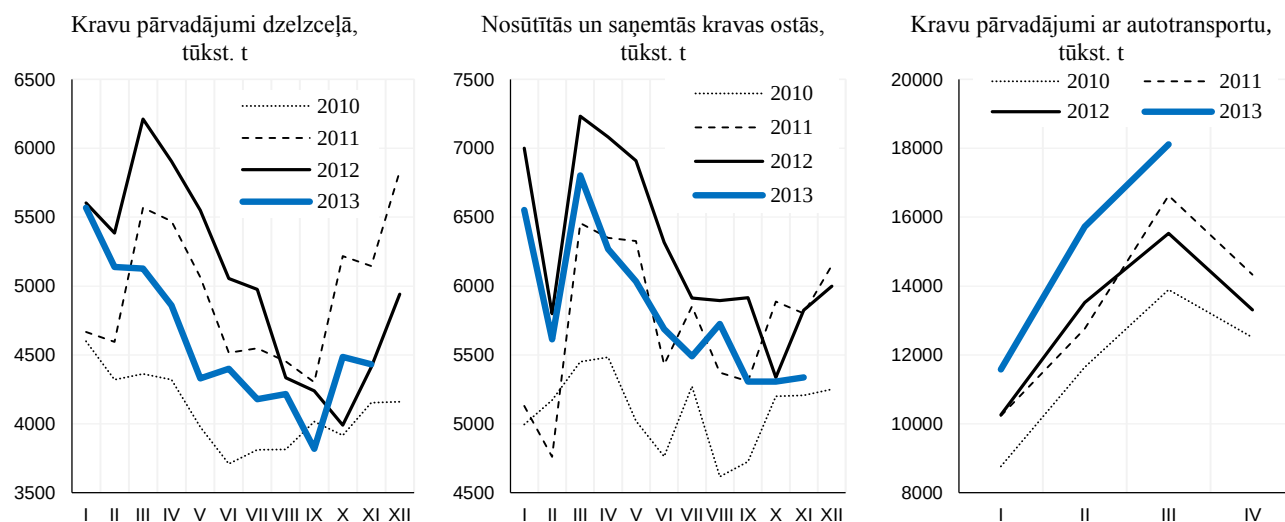

Būvniecības konfidences rādītājs

* Būvniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz diviem jautājumiem: pašreizējais pasūtījumu līmenis un gaidāmā nodarbinātība nākamajos 3 mēnešos. Saldo aprēķina kā starpību starp pozitīvajām un negatīvajām atbildēm, kas izteiktas procentos.

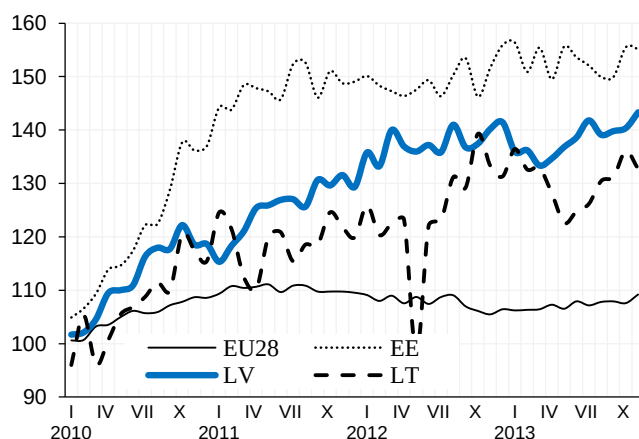
2.7.attēls. Kravu apgrozījums

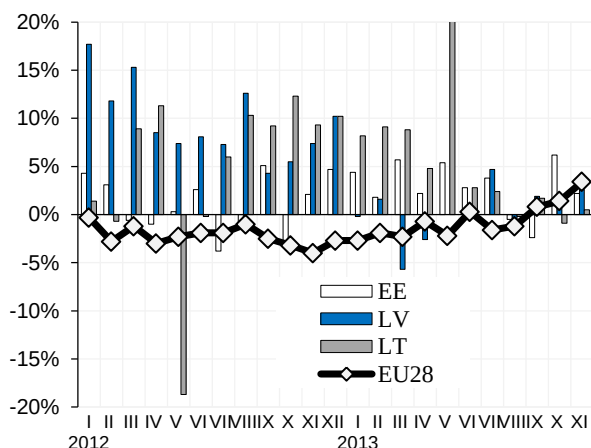
Avots: Latvijas Dzelzceļš

2.8.attēls. Apstrādes rūpniecība

sezonāli izlīdzināti dati, 2009.g. decembris=100

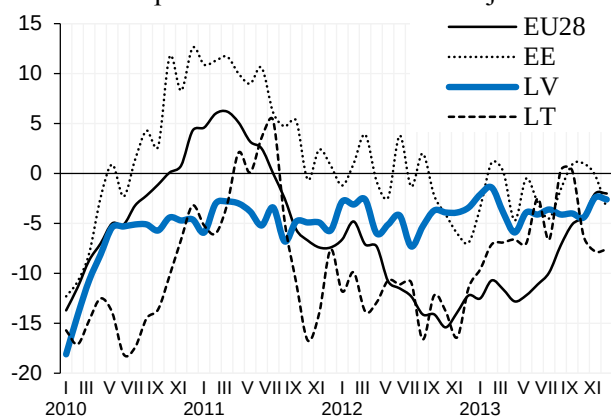

procentos pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, pēc darba dienu skaita izlīdzināti dati

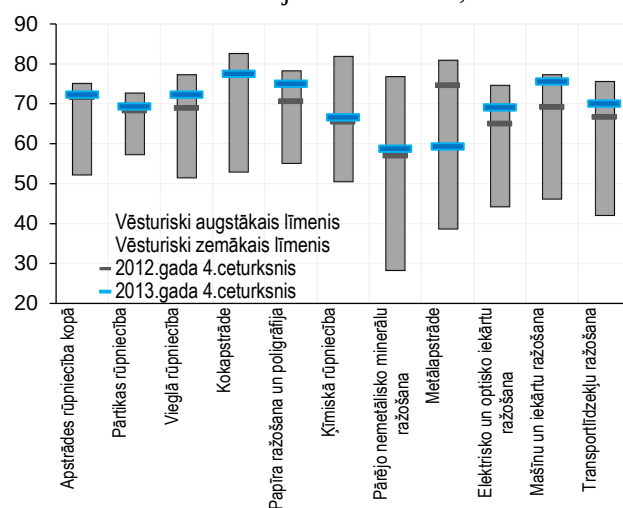
2.9.attēls. Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze

Rūpniecības konfidences rādītājs*

* Rūpniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilstu saldo vidējo lielumu uz trim jautājumiem: kopējais produkcijas pieprasījuma līmenis; gaidāmās ražošanas aktivitātes izmaiņas un gatavās produkcijas krājumu līmenis.

Ražošanas jaudu noslodze, %

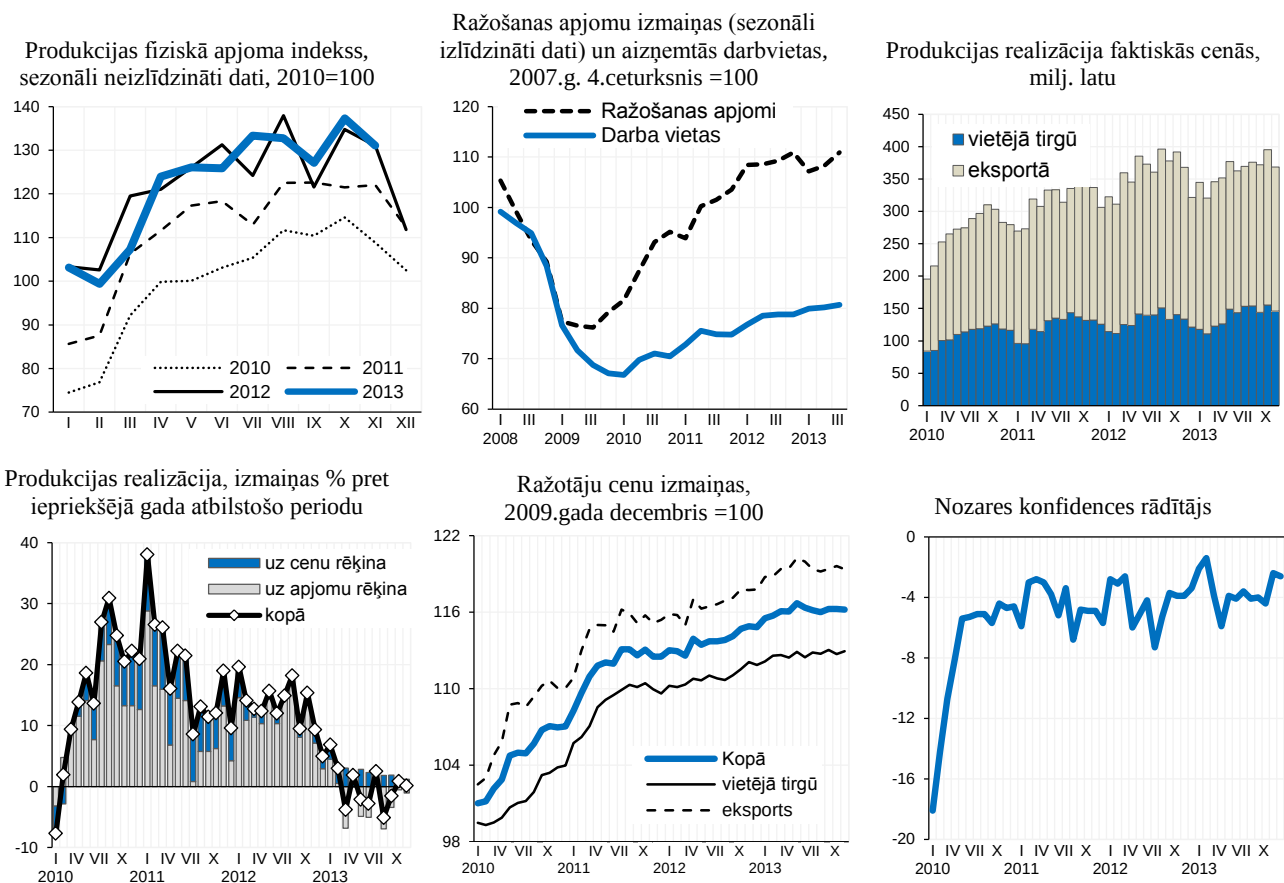

2.2.tabula. Apstrādes rūpniecības struktūra un nozaru attīstības tendences

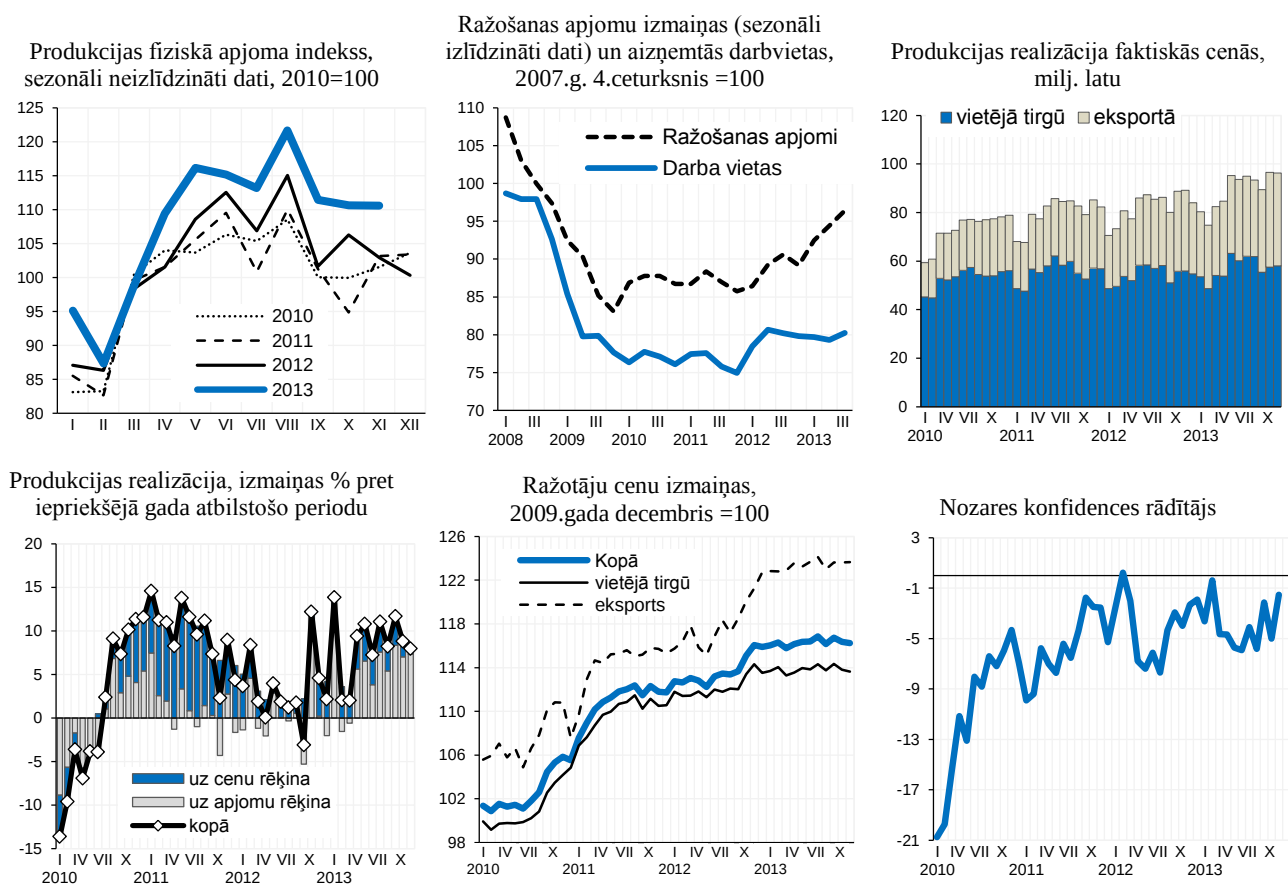
	Struktūra, 2012. gadā %			Ražošanas apjomu izmaiņas, %		
	Izlaide	Aizņemto darbavietu skaits	Eksporta īpatsvars realizācijā	2011	2012	2013 I-XI*
Apstrādes rūpniecība – kopā	100	100	62	11,7	9,3	-0,4
Pārtikas un dzērienu ražošana	24,9	21,6	36	-0,2	2,5	5,5
Vieglā rūpniecība	4,4	11,2	85	19,4	3,0	1,9
Kokapstrāde	23,1	19,4	73	12,6	5,4	1,6
Papīra ražošana un poligrāfija	4,5	3,9	59	-0,5	10,1	4,4
Ķīmiskā rūpniecība	7,4	6,3	74	4,4	8,3	-9,0
Pārējo nemetālisko minerālu ražošana	6,6	4,2	44	24,2	8,6	5,1
Metālu un metālu izstrādājumu ražošana	10,8	11,2	66	28,3	16,3	-17,3
Elektrisko un optisko iekārtu ražošana	6,2	3,7	88	29,6	19,9	16,0
Mašīnu un iekārtu ražošana	2,4	2,9	75	37,1	8,7	0,6
Transportlīdzekļu ražošana	4,0	3,3	92	37,0	15,8	1,8
Pārējās apstrādes rūpniecības nozares	5,7	12,4	51	9,5	26,1	-7,3

* izmaiņas, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

2.10.attēls. Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji

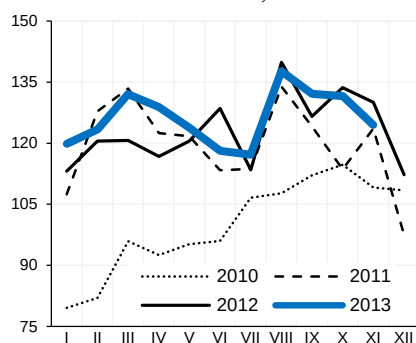

2.11.attēls. Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji

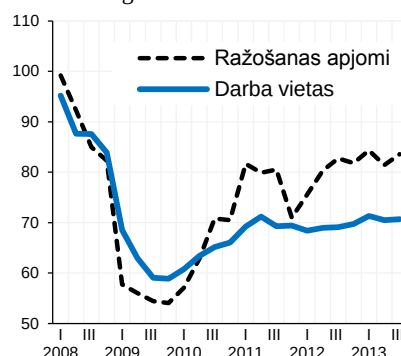

2.12.attēls. Vieglo rūpniecību raksturojošie rādītāji

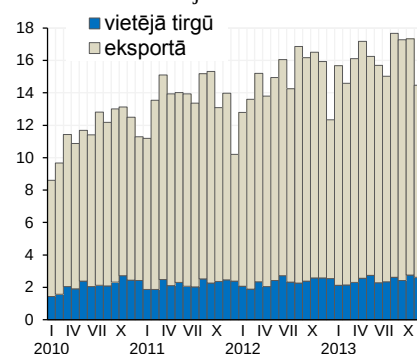
Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

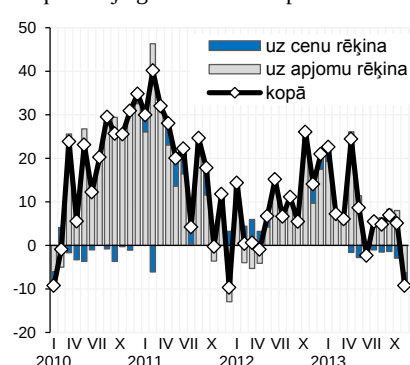
Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2007.g. 4.ceturksnis =100

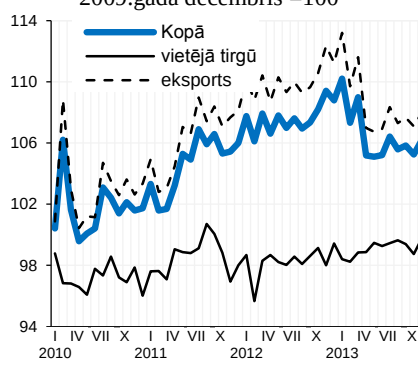
Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

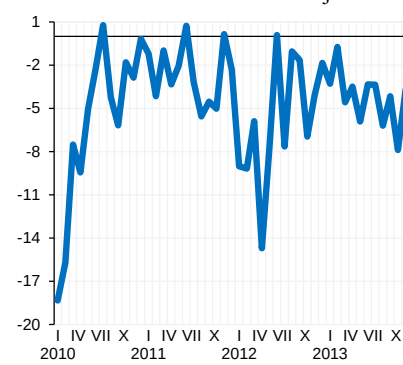
Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009.gada decembris =100

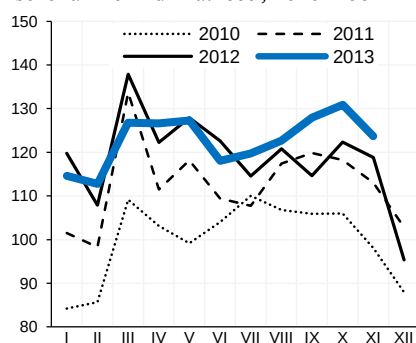

Nozares konfidences rādītājs

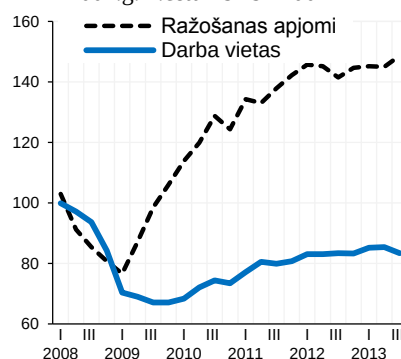

2.13.attēls. Kokapstrādi raksturojošie rādītāji

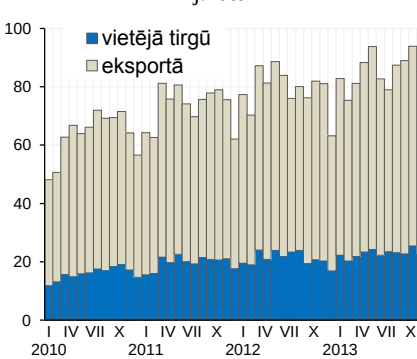
Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

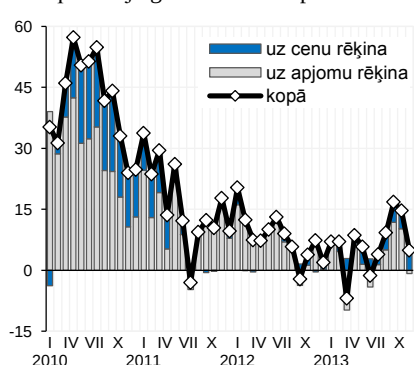
Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2007.g. 4.ceturksnis =100

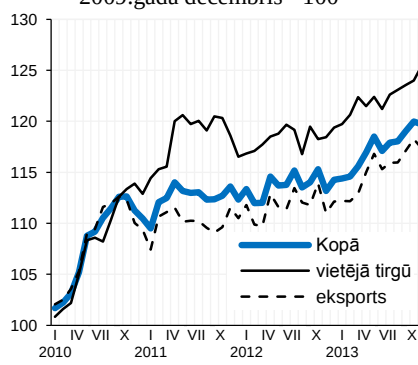
Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

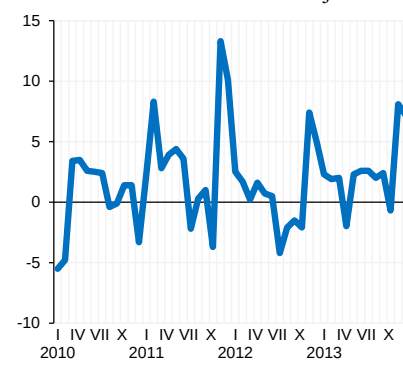
Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

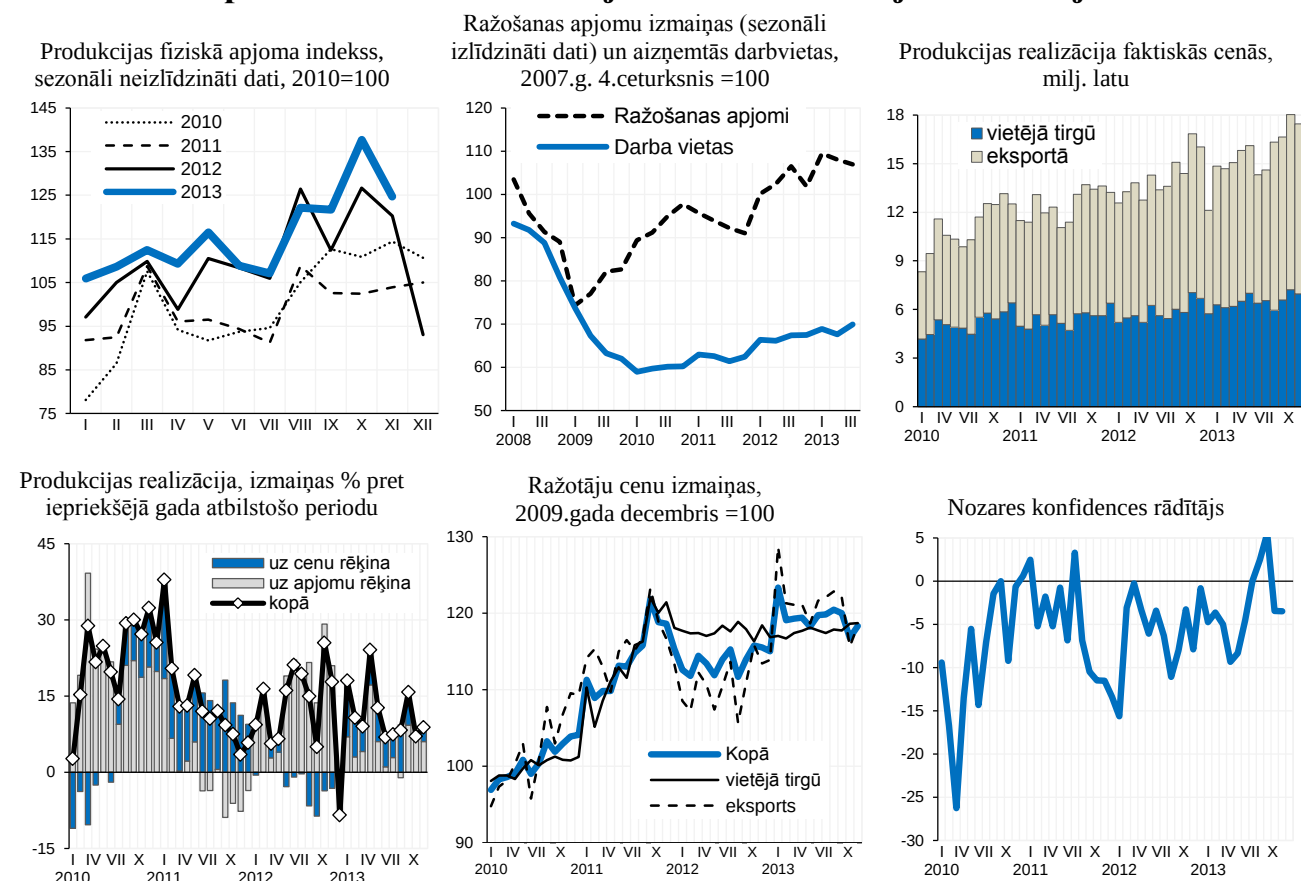
Ražotāju cenu izmaiņas, 2009.gada decembris =100

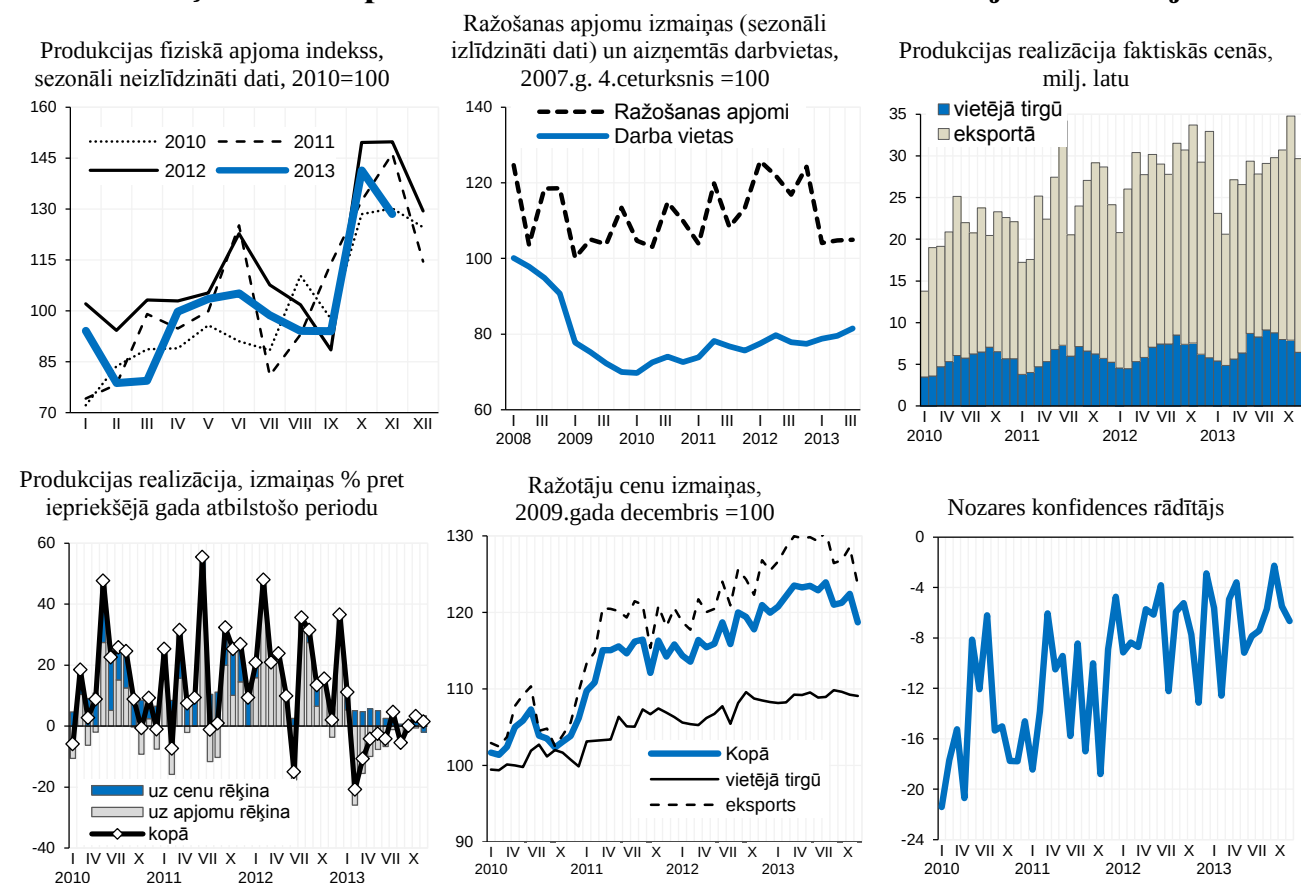
Nozares konfidences rādītājs

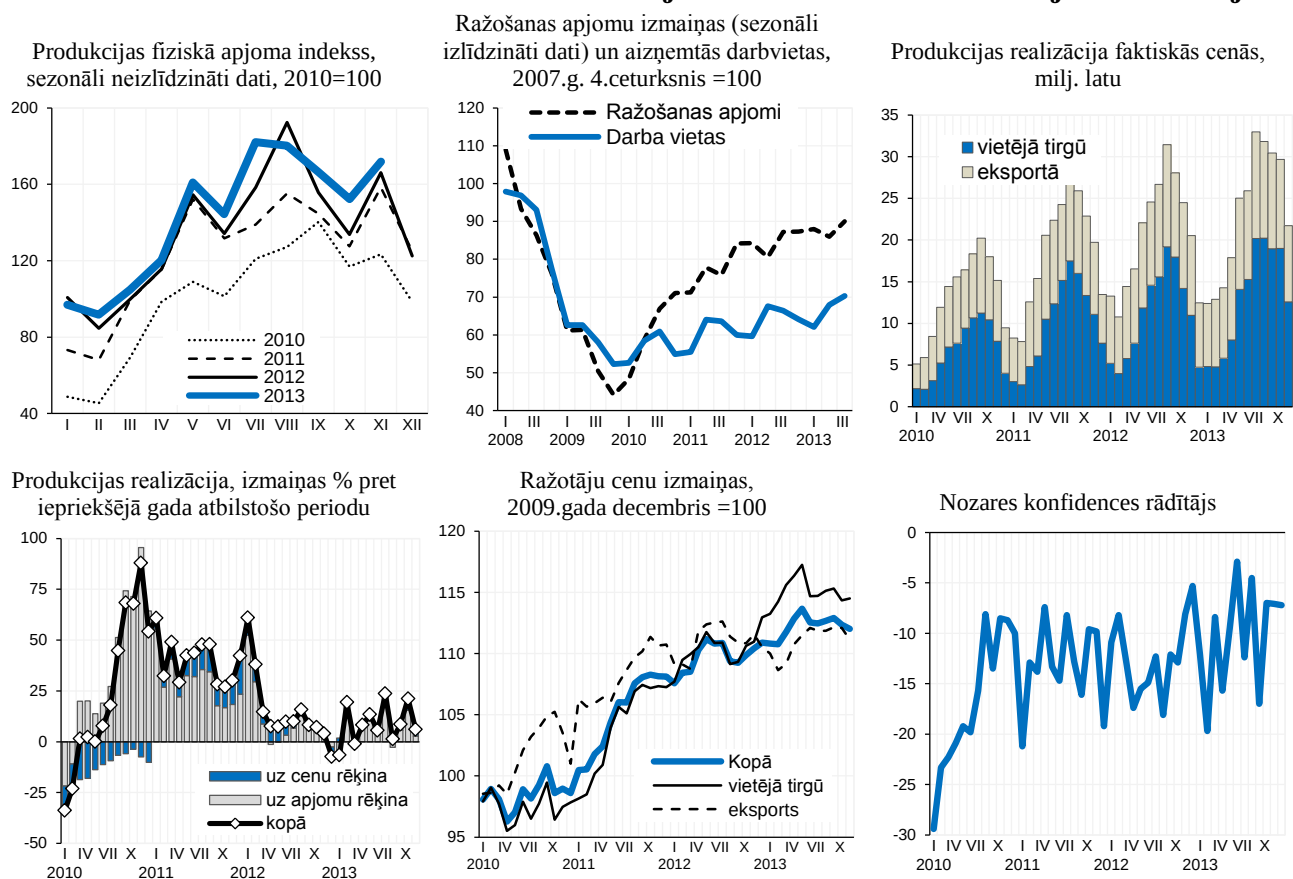
2.14.attēls. Papīra ražošanu un izdevējdarbību raksturojošie rādītāji

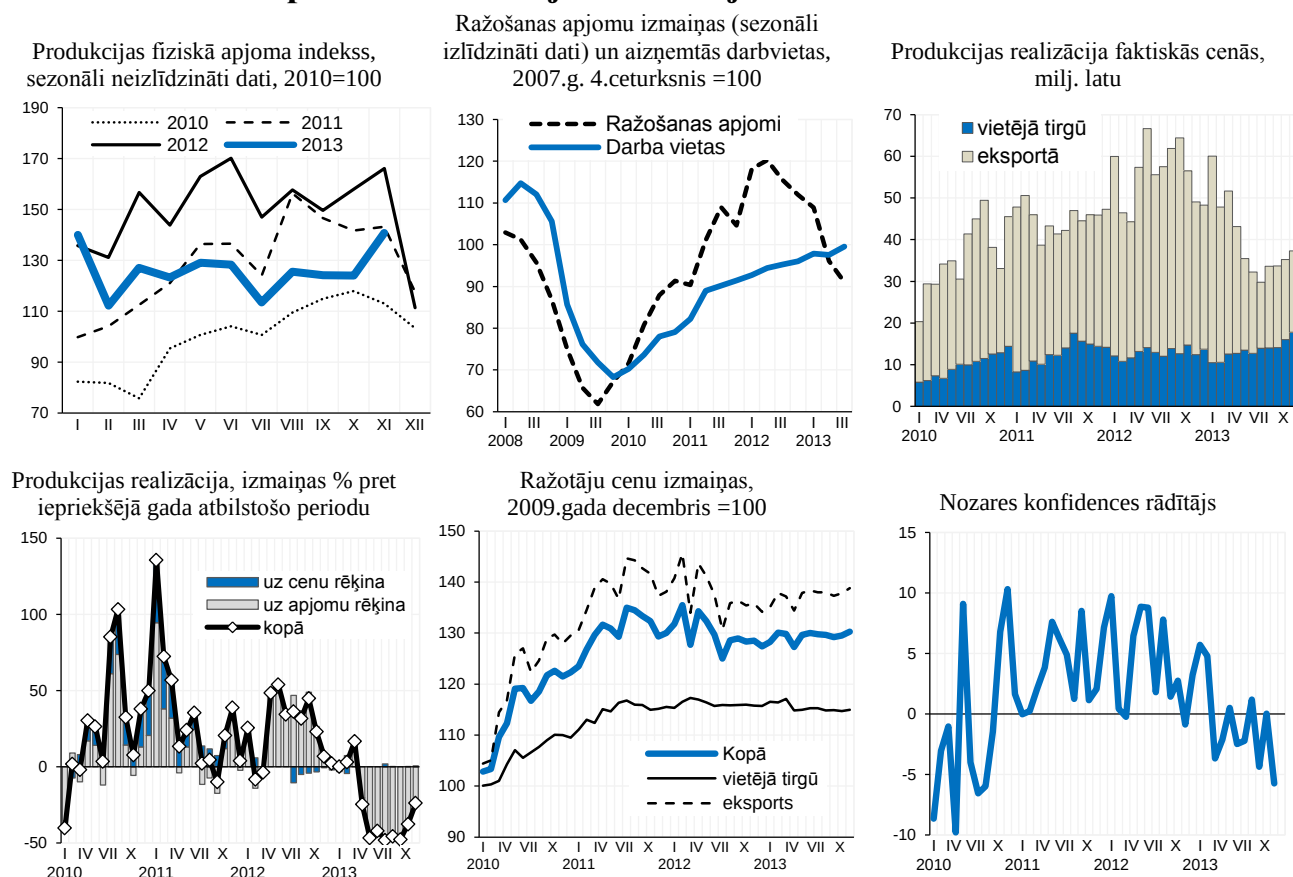
2.15.attēls. Ķīmisko rūpniecību un tās saskarnozares raksturojošie rādītāji

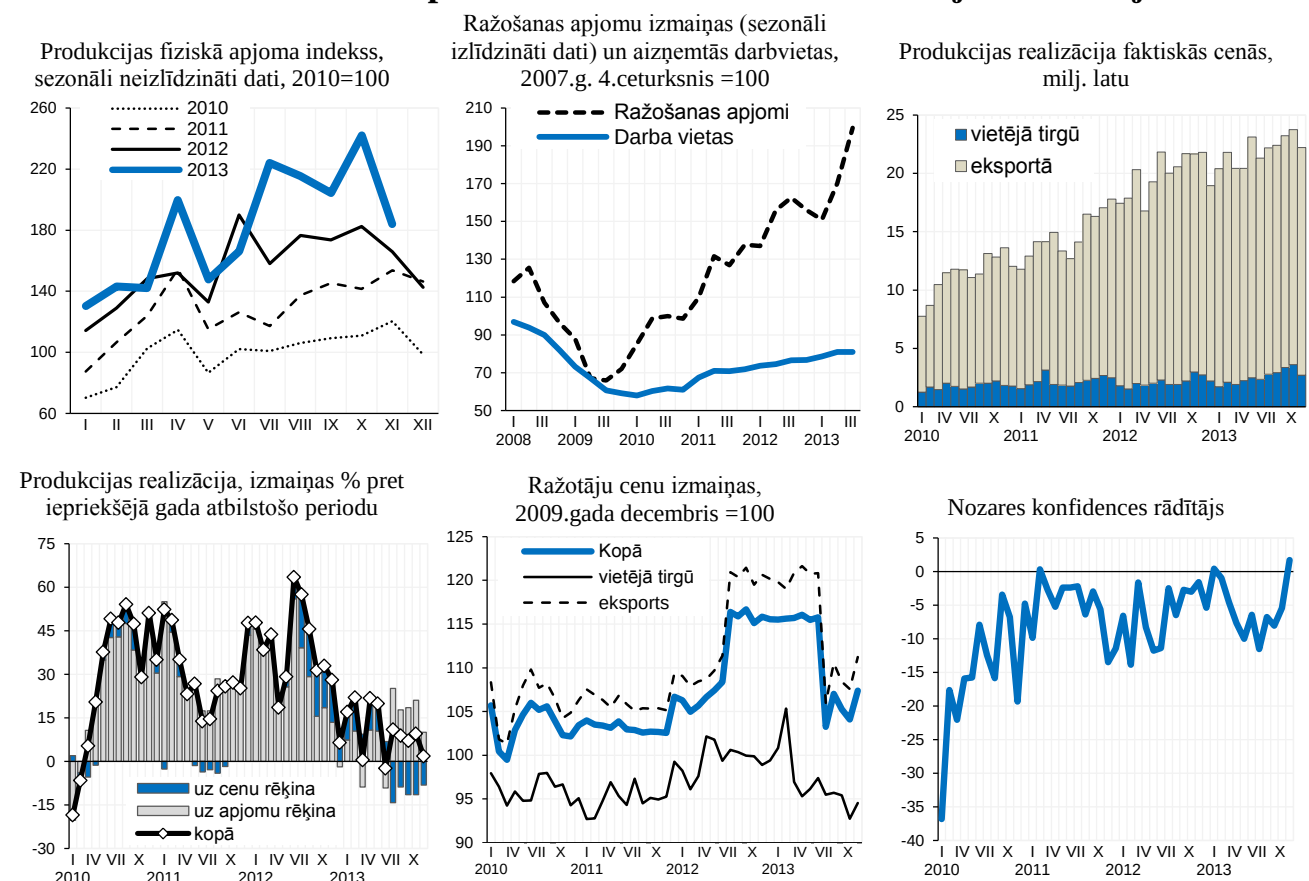
2.16.attēls. Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojošie rādītāji

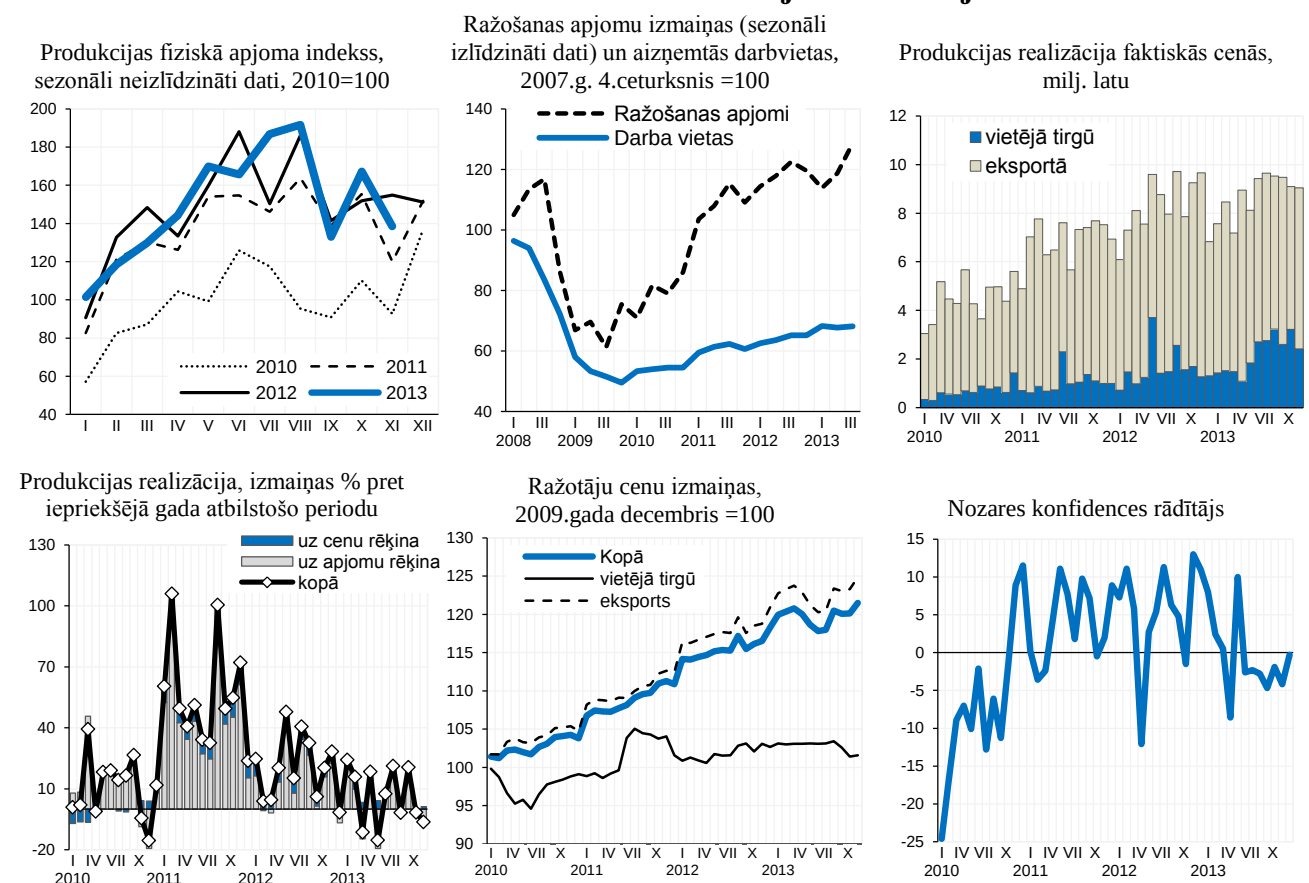
2.17.attēls. Metālapstrādi raksturojošie rādītāji

2.18.attēls. Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji

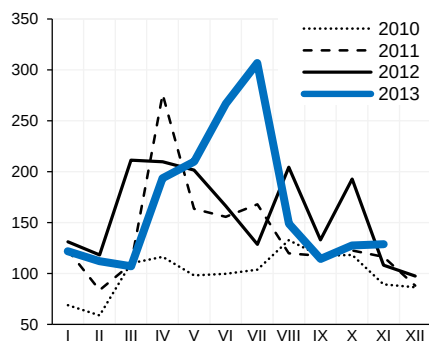

2.19.attēls. Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji

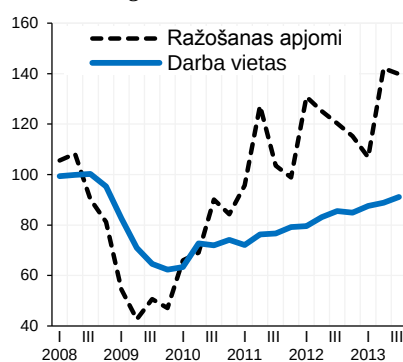

2.20.attēls. Transporta līdzekļu ražošanu raksturojošie rādītāji

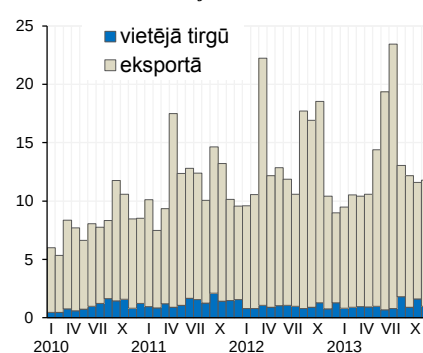
Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

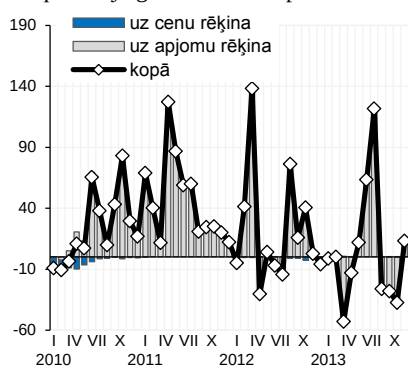
Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2007.g. 4.ceturksnis =100

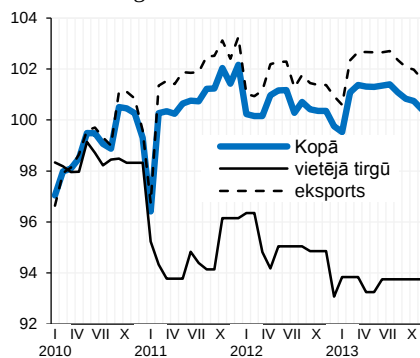
Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

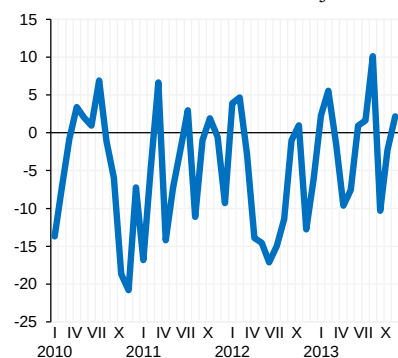
Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009.gada decembris =100

Nozares konfidences rādītājs

3. Pieprasījums

2013.gadā turpināja augt **iekšzemes pieprasījums** (privātais, valdības patēriņš un investīcijas) – 3.ceturksnī tas bija par 3,9% lielāks nekā pirms gada. Kopumā 2013.gada trīs ceturkšņos iekšzemes pieprasījums bija par 3,7% lielāks nekā pirms gada.

Nodarbinātības palielinājums un pakāpenisks darba samaksas kāpums sekmē **privātā patēriņa** pieaugumu. 2013.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar 2.ceturksni, privātais patēriņš pieauga par 0,7% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un bija par 4,9% lielāks nekā pirms gada. Kopumā 2013.gada trīs ceturkšņos privātais patēriņš bija par 5,7% lielāks nekā attiecīgajā periodā pirms gada. Tomēr kopumā privātais patēriņš gandrīz par 12,5% atpaliek no 2008.gada 1.ceturkšņa līmeņa, kad aizsākās tā samazinājums.

Uzlabojoties situācijai budžetā, ir atsācis pieaugt arī **valsts patēriņš**. Trešā ceturkšņa laikā tas palielinājās par 0,2% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un bija par 1,4% lielāks nekā 2012.gada 3.ceturksnī. Kopumā 2013.gada trīs ceturkšņos valsts patēriņš bija par 2,8% lielāks nekā 2012.gada attiecīgajā periodā.

Saistībā ar ES struktūrfondu apguvi, tajā skaitā valsts ieguldījumiem infrastruktūrā un uzņēmumu investīcijām ražošanas iekārtās, 2011.gadā un 2012.gadā strauji pieauga **investīcijas**. Investīciju apjomu palielināšanos lielā mērā ietekmēja ieguldījumi tādās nozarēs kā enerģētika, kokapstrāde, metālizstrādājumu ražošana. 2013.gada sākumā investīciju apjomi samazinājās, kas bija saistīts ar iepriekšējā gadā īstenoto lielo investīciju projektu pabeigšanu. Savukārt 2013.gada otrajā pusē investēšanas dinamika kļuva arvien straujāka – 2. un 3.ceturksnī investīcijas Latvijas tautsaimniecībā par attiecīgi 1,1% un 3% pārsniedza iepriekšējā gada līmeni. Kopumā 2013.gada 3.ceturkšņos Latvijas tautsaimniecībā investīciju apjomi bija iepriekšējā gada līmenī un veidoja 23% no IKP.

Neraugoties uz pēdējos gados vērojamo pieaugumu, investīcijas joprojām ir gandrīz uz pusi mazākas nekā 2007.gadā. Zems banku kreditēšanas līmenis joprojām ir viens no investīcijas ierobežojošiem faktoriem. Jāatzīmē, ka būtiska ir valsts loma investēšanas procesā – vājas kreditēšanas apstākļos valsts nodrošina nozīmīgu atbalstu privātajām investīcijām ar ES struktūrfondu līdzfinansējumu.

2013.gadā, saistībā ar zemo pieprasījumu ārējos tirgos, **preču un pakalpojumu eksporta** pieaugums kļūst mērenāks. 2013.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar 2.ceturksni, preču un pakalpojumu eksporta apjomi samazinājās par 0,3% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem), bet salīdzinājumā ar 2012.gada 3.ceturksni – par 1,3 procentiem.

Kopumā 2013.gada trīs ceturkšņos eksporta apjomi bija vien par 1,4% lielāki nekā pirms gada. 2013.gadā kopējo preču eksporta attīstību pozitīvi ietekmēja lielākoties mašīnbūves produkcijas, koksnes un tās izstrādājumu, kā arī lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta apjomu pieaugumi. Saistībā ar AS „Liepājas metalurģs” darbības apturēšanu ievērojami samazinājās metālu un to izstrādājumu eksports.

Pēdējos gados pakāpeniski palielinoties ekonomiskajām aktivitātēm iekšējā tirgū, arī pieprasījums pēc **preču un pakalpojumu importa** pakāpeniski auga. Tomēr 2013.gadā importa dinamika ir mērena. 2013.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar 2.ceturksni, preču un pakalpojumu imports pieauga tikai par 0,6% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem), bet bija par 1,4% mazāks nekā pirms gada.

2013.gada trīs ceturkšņos, salīdzinot ar 2012.gada attiecīgo periodu, imports samazinājās par 1,2%. To lielā mērā ietekmēja samazinājums atsevišķās preču grupās tādās, kā minerālie produkti un transportlīdzekļi, kā arī pakalpojumu importa apjoms kritums. Preču un pakalpojumu ārējās tirdzniecības bilances deficīts 2013.gada trīs ceturkšņos bija 2,5% līmenī no IKP, t.i., gandrīz divas reizes zemākā līmenī nekā gadu iepriekš.

Nodaļas turpinājumā ir atspoguļota statistiskā informācija par IKP komponentēm no izlietojuma puses – privātā un valdības patēriņa, bruto pamatkapitāla veidošanas, krājumu izmaiņu, kā arī eksporta un importa dinamiku, struktūru un devumu iekšzemes kopproduktā.

3.1.tabula. IKP no izlietojuma puses

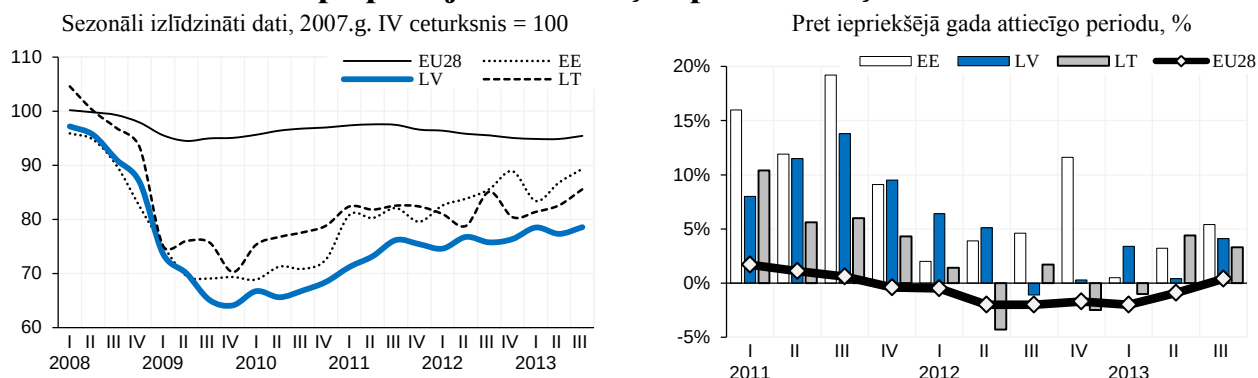
Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati										
	2011	2012	2011	2012	2013					
			IV	I	II	III	IV	I	II	III
Privātais patēriņš	4,8	5,8	4,3	5,7	7,4	5,4	4,5	5,9	6,5	4,9
Valsts patēriņš	1,1	-0,2	-1,1	0,7	0,5	-1,7	-0,2	1,1	5,8	1,4
Kopējā pamatkapitāla veidošana	27,9	8,7	26,0	35,7	16,4	-1,9	1,0	-12,0	1,1	3,0
Eksports	12,4	9,4	10,2	12,4	5,9	9,4	10,1	3,6	2,4	-1,3
Imports	22,3	4,5	18,0	11,2	6,2	-0,4	2,5	2,2	-4,2	-1,4
IKP	5,3	5,2	5,1	7,1	4,9	4,6	4,6	3,8	4,3	4,5

Struktūra, % no IKP										
	2011	2012	2011	2012	2013					
			IV	I	II	III	IV	I	II	III
Privātais patēriņš	62,2	62,4	59,8	65,5	64,0	61,7	59,0	65,8	64,4	60,9
Valsts patēriņš	17,7	16,0	18,6	14,7	17,9	14,0	17,4	16,9	17,5	14,5
Kopējā pamatkapitāla veidošana	21,3	22,8	24,7	19,8	20,7	25,0	25,0	17,2	20,3	24,5
Izmaiņas krājumos	3,6	2,7	1,8	5,7	3,1	2,3	0,4	4,4	-1,6	2,9
Eksports	58,8	61,6	57,7	62,1	60,1	62,6	61,6	63,2	59,5	58,0
Imports	63,6	65,5	62,6	67,7	65,7	65,7	63,4	67,4	60,2	60,9
Eksporta-importa saldo	-4,8	-3,9	-4,9	-5,6	-5,7	-3,1	-1,8	-4,2	-0,7	-2,8
IKP	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

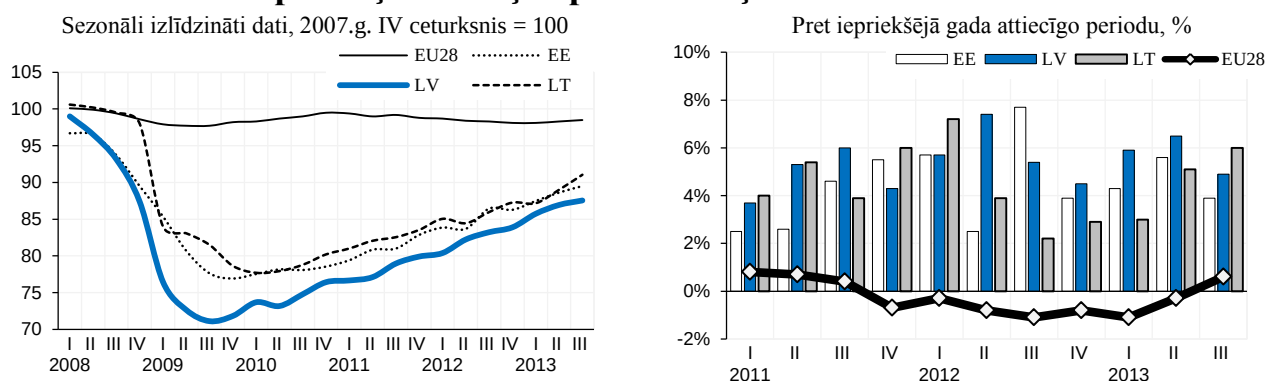
Ieguldījums pieaugumā, %										
	2011	2012	2011	2012	2013					
			IV	I	II	III	IV	I	II	III
Privātais patēriņš	3,1	3,6	2,7	3,8	4,6	3,4	2,7	3,8	4,2	3,0
Valsts patēriņš	0,2	0,0	-0,2	0,1	0,1	-0,3	0,0	0,2	1,0	0,2
Kopējā pamatkapitāla veidošana	5,1	1,9	5,7	5,5	2,9	-0,5	0,2	-2,4	0,2	0,8
Izmaiņas krājumos	2,6	-2,8	1,6	-2,7	-2,3	-3,8	-2,5	1,5	-5,3	0,4
Eksports	6,6	5,5	5,7	7,4	3,4	5,6	5,8	2,2	1,4	-0,8
Imports	-12,3	-2,9	-10,3	-7,0	-3,9	0,3	-1,6	-1,5	2,7	1,0
IKP	5,3	5,2	5,1	7,1	4,9	4,6	4,6	3,8	4,3	4,5

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējo ceturksni, sezonāli izlīdzināti dati												
	2010	2011	2012						2013			
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Privātais patēriņš	2,2	0,3	0,6	2,4	1,2	0,6	2,3	1,2	0,8	2,2	1,4	0,7
Valsts patēriņš	0,0	0,8	0,1	0,7	-0,4	-0,2	-0,7	-0,2	0,4	0,6	1,2	0,2
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-3,5	7,0	8,1	12,9	-2,8	11,7	-6,9	0,4	2,6	-2,2	0,5	-0,5
Eksports	2,4	3,1	3,7	1,3	2,1	3,2	1,2	2,5	0,7	-0,3	0,1	-0,3
Imports	4,5	6,5	5,6	3,9	0,6	0,3	2,0	-2,2	1,6	-0,2	-2,6	0,6
IKP	1,7	1,1	2,5	1,3	0,3	0,7	2,2	1,6	0,9	1,8	0,1	1,3

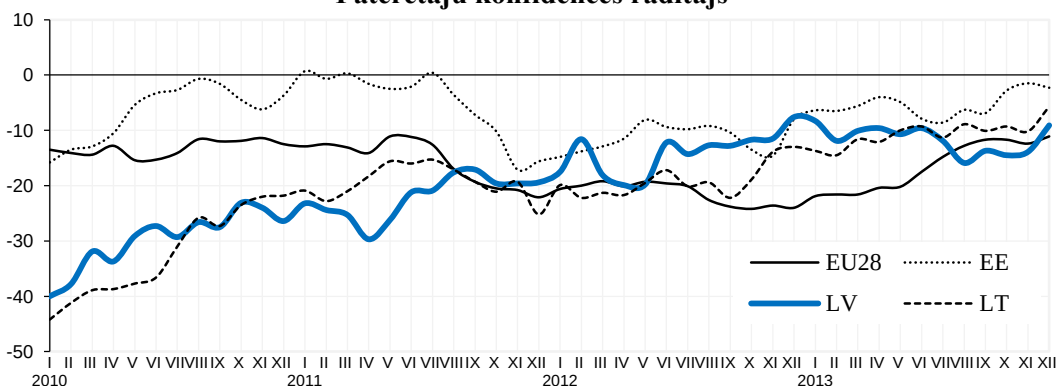
3.1.attēls. Iekšzemes pieprasījuma izmaiņas pa ceturkšņiem

3.2.attēls. Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem

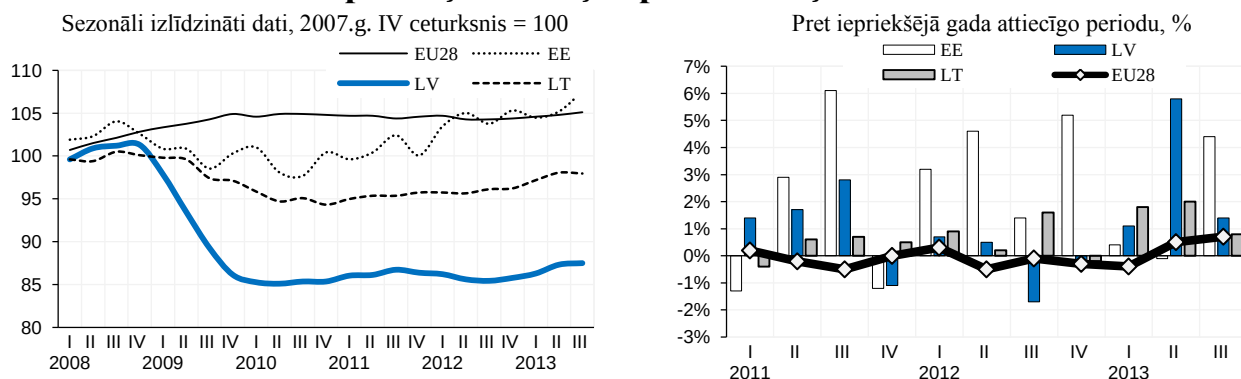

Patērētāju konfidences rādītājs*

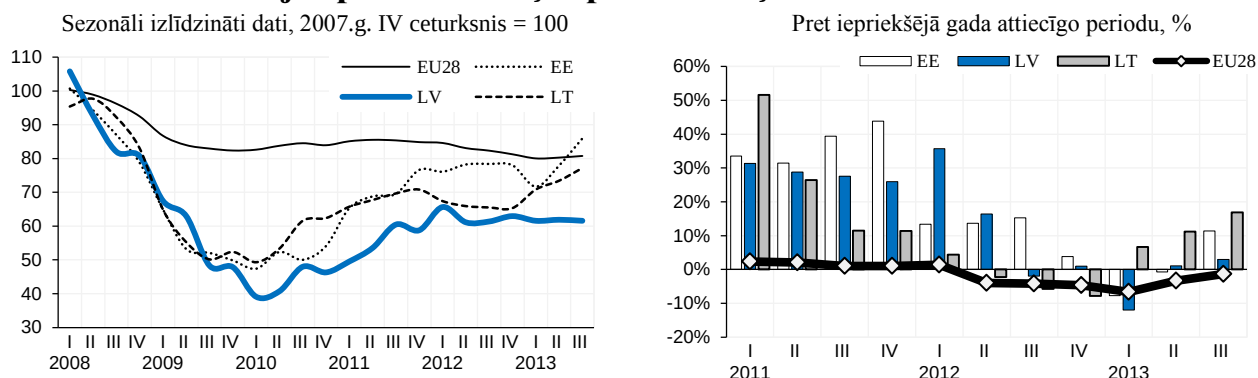

* Patērētāju konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 4 jautājumiem: par finansiālo situāciju, vispārējo ekonomisko situāciju, bezdarba novērtējumu un uzkrājumiem nākošos 12 mēnešos.

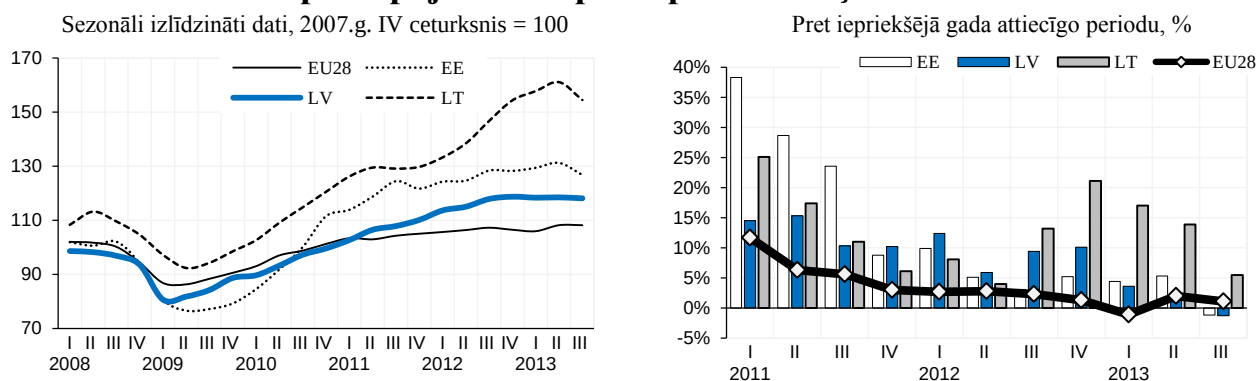
3.3.attēls. Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem

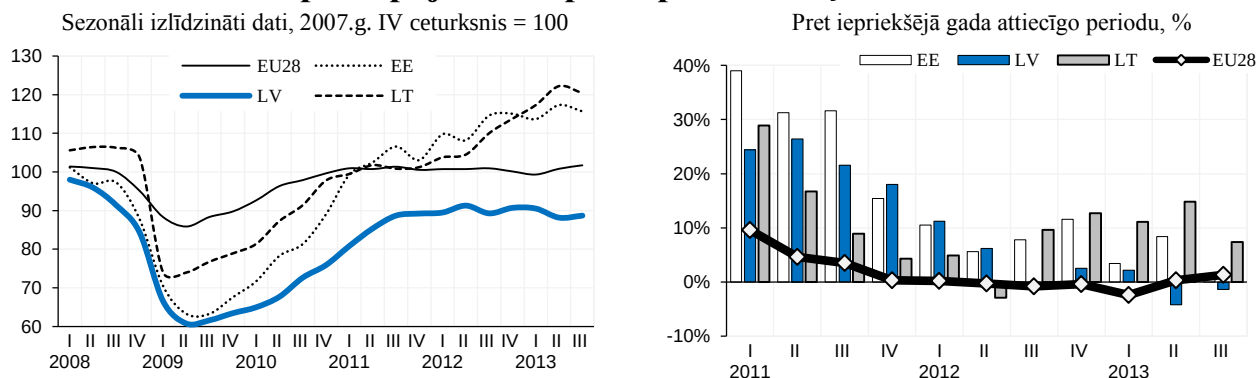
3.4.attēls. Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem

3.5.attēls. Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem

3.6.attēls. Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem

4. Ārējais sektors

Pēdējos gados maksājumu bilances tekošais konts ir ar nelielu deficītu. 2011.gadā tekošā konta deficīts bija 2,2% no IKP, 2012.gadā – 2,5% no IKP. Savukārt 2013.gada trīs ceturkšņos konta negatīvā bilance bija 1,4% līmenī no IKP. Zems tekošā konta deficīts Latvijā saglabājās jau kopš 2010.gada, kas liecina par Latvijas ekonomikas ārējo sabalansētību.

Latvijas **tekošā konta** bilances izmaiņas galvenokārt ietekmē izmaiņas ārējās tirdzniecības bilances posteņos. Lai gan ārējās tirdzniecības bilances ievērojamā uzlabošanās tika panākta ar nozīmīgu importa apjomu samazināšanos sakarā ar iekšzemes pieprasījuma kritumu krīzes gados, tomēr pēdējos gados liela ietekme bija arī eksporta kāpumam.

2012.gadā **ārējās tirdzniecības deficīts** sasniedza 10,4% no IKP, kas bija krietni zemākā līmenī nekā pirms krīzes (2007.gadā – 24% no IKP). Jāatzīmē, ka 2012.gadā preču eksports faktiskajās cenās bija 1,7 reizes lielāks nekā 2007.gadā, savukārt preču importa apjoms tikai par 9% pārsniedza 2007.gada importa apjoma līmeni. 2013.gada trīs ceturkšņos eksporta apjoms bija par 3,2% lielāks nekā pirms gada, bet imports pieauga par 0,7% un ārējās tirdzniecības bilances deficīts sasniedza 9,8% no IKP.

Pakalpojumu bilances pozitīvais saldo palielinās. 2012.gadā pakalpojumu bilances pārpalikums bija 6,8% no IKP, kas gandrīz divas reizes pārsniedza 2007.gada līmeni. Arī 2013.gada deviņos mēnešos pakalpojumu eksporta apjoms gandrīz divreiz pārsniedza pakalpojumu importa apjomu un pakalpojumu bilances pozitīvais saldo sasniedza 7,3% no IKP.

Ienākumu bilances stāvokli galvenokārt nosaka nerezidentu uzņēmumu rentabilitātes izmaiņas. Saistībā ar ārvalstu investoru zaudējumiem krīzes laikā, ienākumu bilance bija pozitīva. 2012.gadā un 2013.gada trīs ceturkšņos ienākumu bilances deficīts bija 1,8% no IKP, ko ietekmēja nerezidentu ieguldījumu ienākumu pieaugums. Jāatzīmē, ka nerezidentu ienākumi no ieguldījumiem Latvijas tautsaimniecībā 2012.gadā bija gandrīz par 30% mazāki nekā 2007.gadā, savukārt nerezidentu ienākumi no dividendēm un filiāļu sadalītā peļņa sasniedza 90% no 2007.gada līmeņa.

Kārtējo pārvedumu konts ir pozitīvs, saglabājoties iepriekšējo gadu līmenī. 2012.gadā un 2013.gada trīs ceturkšņos kārtējo pārvedumu konta pārpalikums bija attiecīgi 2,9% un 2,8% līmenī no IKP (2011.gadā – 3,1% no IKP). Šī konta stāvokli pārsvarā nosaka ES fondu līdzekļu saņemšanas grafiks.

Kopš 2010.gada **finanšu konta** deficīts samazinās. Vienlaikus samazinās arī finanšu plūsmu nepastāvīgums un 2013.gadā finanšu plūsmu ceturkšņu svārstību amplitūda bija mērenāka nekā 2012.gadā.

2012.gada 1.ceturksnī palielinājās valsts parādsaistības, kā rezultātā finanšu konta bilance bija pozitīva (14,8% no IKP), savukārt 2.ceturksnī finanšu konts bija negatīvs (5,7% no IKP), ko noteica aktīvu pieaugums un noguldījumu samazinājums banku sektorā. 2012.gada 3.ceturksnī finanšu konta deficīts samazinājās līdz 0,4% no IKP. To noteica pozitīvas neto portfeļieguldījumu plūsmas finanšu sektorā, kas daļēji kompensēja finanšu aizplūdi saistībā ar valsts parādsaistību samazināšanu. Savukārt

2012.gada 4.ceturksnī finanšu konts bija ar pārpalikumu 4,1% apmērā no IKP. Kopumā 2012.gadā finanšu konta bilances pozitīvais saldo bija 2,9% līmenī no IKP. 2013.gadā finanšu konta bilances svārstības ir mērenākas. 2013.gada 1.ceturksnī finanšu kontā bija deficīts 0,3% no IKP, bet 2. un 3.ceturksnī – pārpalikums, attiecīgi 1% un 2,1% no IKP līmenī. Kopumā 2013.gada trīs ceturkšņos finanšu konta pozitīvā bilance bija 1% no IKP līmenī.

Salīdzinoši augstā līmenī saglabājas ienākošo **ĀTI intensitāte**. 2011.gadā ienākošās ĀTI plūsmas bija 5,2% no IKP līmenī. 2012.gadā un 2013.gada trīs ceturkšņos piesaistīto ĀTI apjoms bija nedaudz mērenāks nekā pirms gada un sasniedza attiecīgi 3,9% un 2,3% no IKP.

Saskaņā ar Latvijas starptautisko investīciju bilanci 2013.gada septembra beigās uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā sasniedza 7940,3 milj. latu (11298,1 milj. *euro*), kas bija par 13% vairāk nekā 2012.gada septembra beigās. ĀTI daļa uzkrātā ārvalstu kapitāla struktūrā veidoja 28,8 procentus.

Portfeļinvestīciju daļa ienākošās finanšu plūsmās ir neliela un pēdējos trīs gados nepārsniedz 10% no tām. 2012.gadā portfeļinvestīciju bilance bija ar pārpalikumu (4,5% no IKP), ko noteica valsts sektora ārējo parādsaistību palielināšanās. Portfeļinvestīciju plūsmu svārstības būtiski ietekmē banku sektora bilanču stabilizācijas darījumi, kā arī valsts ārējā parāda restrukturizācija. 2013.gada trīs ceturkšņos portfeļinvestīciju konts bija ar nelielu pārpalikumu 0,1% no IKP līmenī.

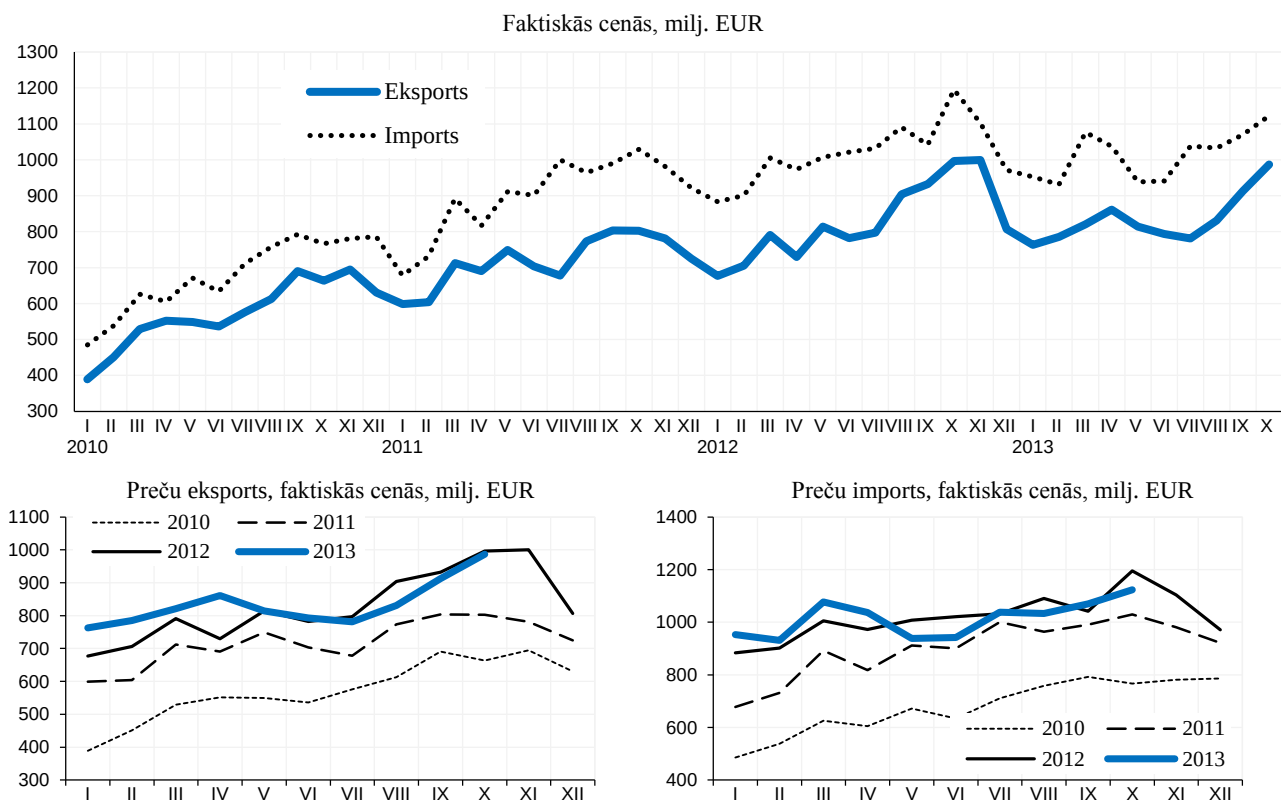
Nozīmīgas svārstības ir vērojamas citām investīcijām. 2012.gada 1. un 2.ceturksnī citu ieguldījumu bilance bija pozitīva attiecīgi 5,1% un 0,1% no IKP, bet turpmāk atkal ar deficītu (3.ceturksnī – 5,7% un 4.ceturksnī – 17,2% no IKP). Kopumā 2012.gadā, kā arī 2013.gada trīs ceturkšņos citu investīciju bilances saldo bija negatīvs, attiecīgi 5,1% un 0,2% no IKP. Tāpat kā portfeļinvestīciju, arī citu investīciju bilances svārstības pārsvarā ir saistītas ar finanšu sektora stabilizācijas pasākumiem un valsts sektora parādu restrukturizācijas politiku.

Kā liecina Latvijas starptautisko investīciju bilances dati, 2013.gada septembra beigās valdības bruto ārējais parāds bija 4810,7 milj. latu (6845 milj. *euro*) (29,7% no IKP) jeb par 0,7% zemākā līmenī nekā pirms gada. Kaut arī valdības ārējais parāds samazinājās, tomēr Latvijas kopējais bruto ārējais parāds pieauga par 2%, ko lielā mērā noteica privātā sektora ilgtermiņa parādsaistību pieaugums pret tiešajiem investoriem. 2013.gada septembra beigās bruto ārējais parāds veidoja 133,8% no IKP.

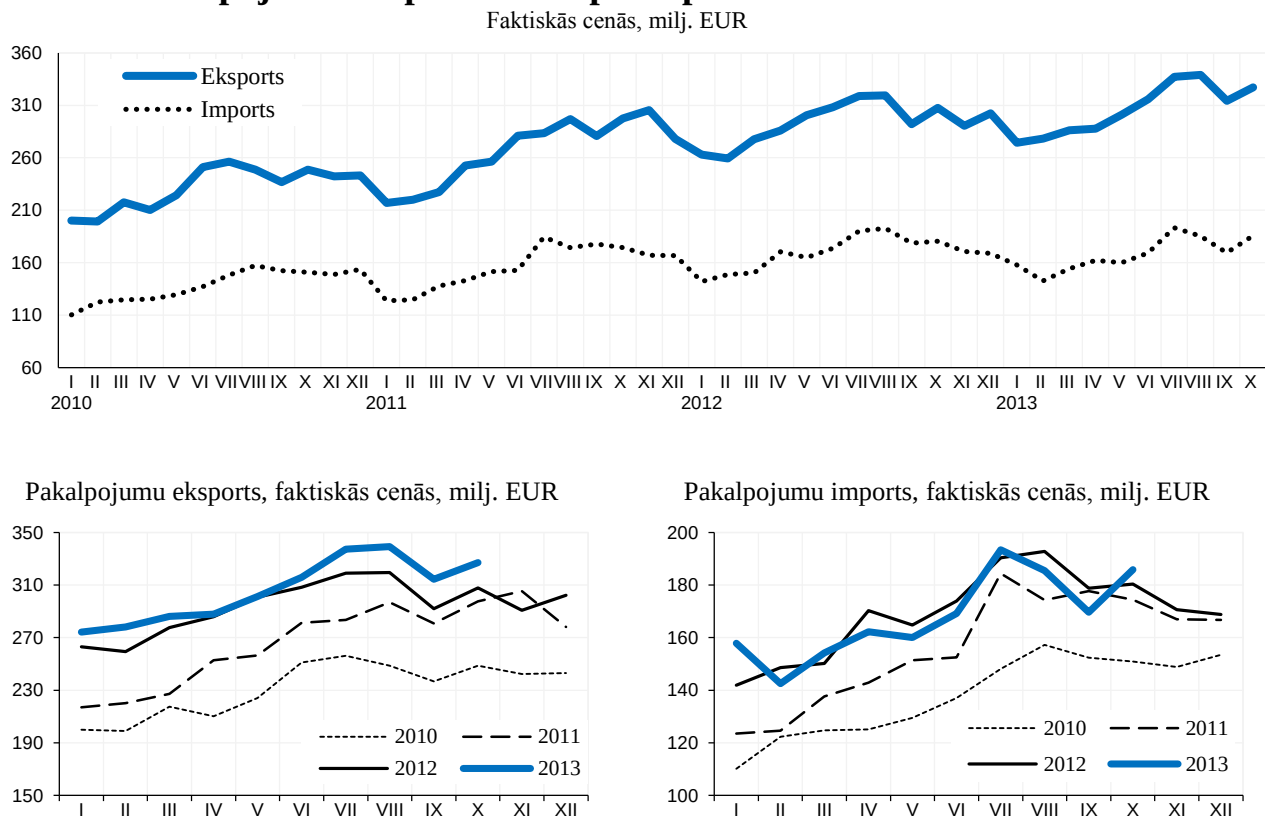
2011.gada pirmajā pusē, augot inflācijai, **lata reālais efektīvais kurss (REK)** palielinājās, bet kopš 2011.gada septembra lata REK tendences ir lejupvērstas. Neskatoties uz nelielo pieaugumu 2013.gada vidū, kopumā tas ir zemā līmenī. 2013.gada novembrī lata reālais efektīvais kurss, kas aprēķināts, izmantojot patēriņa cenu indeksu, saglabājās 2012.gada novembra līmenī. Līdz ar Latvijas pievienošanos eiro zonai no 2014.gada 1. janvāra Latvijas Banka pārtrauks aprēķināt un publicēt lata efektīvos kursus.

Nodaļas turpinājumā atspoguļota preču un pakalpojumu eksporta-importa dinamika, maksājumu bilances tekošais un finanšu konts, kā arī lata efektīvā kursa izmaiņas.

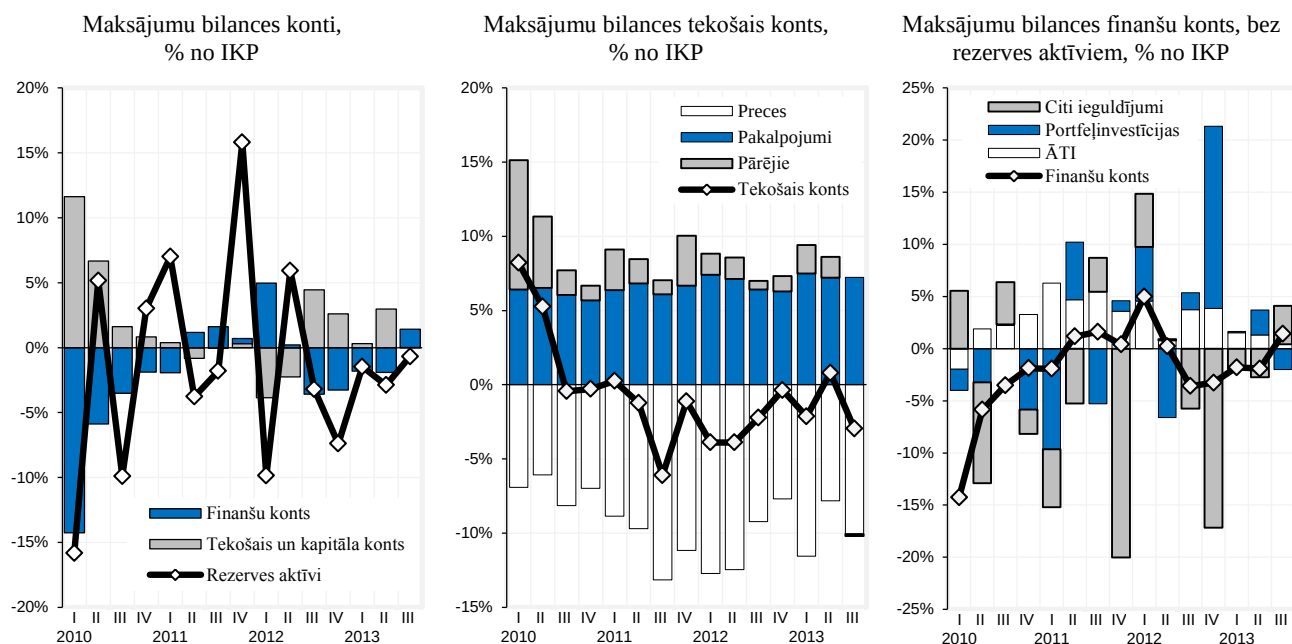
4.1.attēls. Preču eksports un imports pa mēnešiem

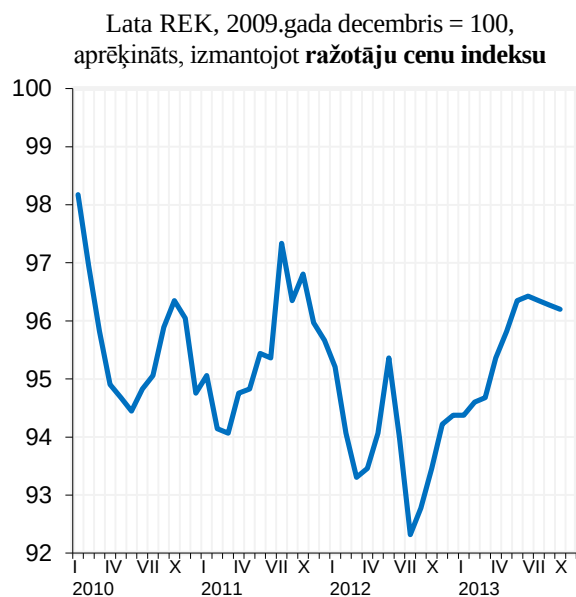
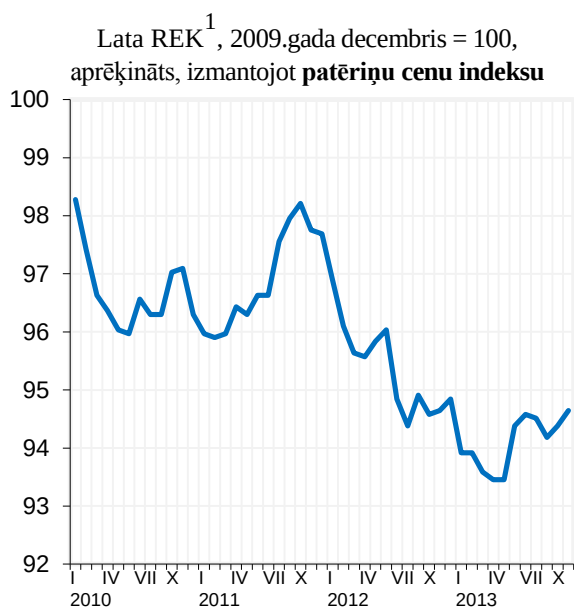
4.2.attēls. Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem

4.3.attēls. Maksājumu bilance pa ceturkšņiem

4.4.attēls. Lata reālā efektīvā kursa indekss

¹ Latvijas Banka aprēķina lata reālo efektīvo kursu pret 13 galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām. Lata reālais kurss ietver lata nominālā kursa izmaiņas pret Latvijas tirdzniecības partnervalsts valūtu, kā arī cenu izmaiņas Latvijā salīdzinājumā ar cenu izmaiņām tirdzniecības partnervalstī. Lata reālais efektīvais kurss parāda Latvijas relatīvo eksporta konkurētspēju pasaules tirgos. Galvenās tirdzniecības partnervalstis: ASV, Dānija, Francija, Igaunija, Itālija, Krievija, Lielbritānija, Lietuva, Nīderlande, Polija, Somija, Vācija un Zviedrija.

5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors

Valdības finanses

2013.gada vienpadsmit mēnešos konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi (5404 milj. latu (7689,1 milj. *euro*)) pārsniedza izdevumus (5241,1 milj. latu (7457,5 milj. *euro*)), kā rezultātā konsolidētā kopbudžeta pārpalikums bija 162,8 milj. latu (231,7 milj. *euro*) apmērā. To noteica finansiālais pārpalikums valsts konsolidētajā budžetā 187,4 milj. latu (266,7 milj. *euro*) un finansiālais deficīts pašvaldību konsolidētajā budžetā 24,6 milj. latu (35,0 milj. *euro*). 2013.gada vienpadsmit mēnešos konsolidētā kopbudžeta pārpalikums bija par 39,2 milj. latu (55,8 milj. *euro*) mazāks nekā 2012.gada atbilstošajā periodā.

2013.gada vienpadsmit mēnešos konsolidētā **kopbudžeta ieņēmumi** pieauga par 181 milj. latu (257,5 milj. *euro*) un bija par 3,5% lielāki nekā 2012.gada atbilstošajā periodā. Ieņēmumu pieaugumu galvenokārt nodrošināja nodokļu ieņēmumu pieaugums par 249,2 milj. latu (354,6 milj. *euro*) jeb 6,3%. Savukārt nenodokļu ieņēmumu kritums 2013.gada vienpadsmit mēnešos par 20 milj. latu (28,5 milj. *euro*) jeb 5,4%, salīdzinot ar atbilstošo periodu 2012.gadā, skaidrojams ar budžetā saņemtām zemākām atmaksām par neīstenotajiem ES fondu projektiem. Pārējie ieņēmumi saglabājās tuvu 2012.gada vienpadsmit mēnešu līmenim.

Kopējie nodokļu ieņēmumi (ieskaitot sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā) 2013.gada vienpadsmit mēnešos bija 4233,9 milj. latu (6024,3 milj. *euro*), kas ir par 125,4 milj. latu (178,4 milj. *euro*) jeb 3,1% vairāk nekā plānots. Salīdzinot ar 2012.gada vienpadsmit mēnešiem, kopējie nodokļu ieņēmumi bija lielāki, ko galvenokārt noteica sociālo apdrošināšanas iemaksu, pievienotās vērtības nodokļa un iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi 2013.gada vienpadsmit mēnešos bija 232,6 milj. latu (331 milj. *euro*), kas ir par 8,4 milj. latu (12 milj. *euro*) jeb 3,7% vairāk nekā 2012.gada atbilstošajā periodā, savukārt vienpadsmit mēnešu plāns netika izpildīts par 11 milj. latu (15,7 milj. *euro*) jeb 4,5%. 2013.gada vienpadsmit mēnešos tika veiktas uzņēmumu ienākuma nodokļa bruto iemaksas 282 milj. latu (401,2 milj. *euro*) apmērā, kas salīdzinājumā ar 2012.gada atbilstošo periodu ir par 18,8 milj. latu (26,7 milj. *euro*) jeb 7,2% lielākas. 2013.gada vienpadsmit mēnešos veiktās uzņēmumu ienākuma nodokļa atmaksas ir palielinājušās par 10,5 milj. latu (14,9 milj. *euro*) jeb 26,9 procentiem.

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi 2013.gada vienpadsmit mēnešos bija 1079,7 milj. latu (1536,3 milj. *euro*), kas salīdzinājumā ar 2012.gada vienpadsmit mēnešiem bija par 62,3 milj. latu (88,6 milj. *euro*) jeb 6,1% vairāk, savukārt 2013.gada vienpadsmit mēnešu plāns tika izpildīts par 102,8%. Viens no pievienotās vērtības nodokļa plāna izpildes ietekmējošiem faktoriem ir bruto iemaksu pieaugums.

Pievienotās vērtības nodokļa bruto iemaksu pieauguma temps saglabāja mērenu pieaugumu vienpadsmit mēnešos, un salīdzinājumā ar atbilstošo periodu pērn, tas pieaudzis par 4,6%. Tomēr jāņem vērā, ka 2013.gada pirmajā pusē ieņēmumu pieauguma salīdzinājumu ar pērnā gada attiecīgo periodu ietekmēja arī atšķirīgu likmju piemērošana (līdz 2012.gada 1. jūlijam 22%, pēc tam 21%).

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2013.gada vienpadsmit mēnešos bija 470,6 milj. latu (669,6 milj. *euro*), kas salīdzinājumā ar 2012.gada atbilstošo laika periodu bija par 14,8 milj. latu (21,1 milj. *euro*) jeb 3,2% vairāk. Samazinājums pret 2012.gada vienpadsmit mēnešiem ir vērojams akcīzes nodokļa ieņēmumos no alus (-0,6 milj. latu (-0,9 milj. *euro*) jeb 3,6% apmērā). Savukārt 2013.gada vienpadsmit mēnešu plāns tika pārpildīts par 5,2 milj. latu (7,4 milj. *euro*) jeb 1,1%, neskatoties uz to, ka akcīzes nodokļa ieņēmumi alum netika izpildīti par 2,2 milj. latu (3,1 milj. *euro*) jeb 12 procentiem.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi 2013.gada vienpadsmit mēnešos bija 841,9 milj. latu (1197,9 milj. *euro*), kas salīdzinājumā ar 2012.gada vienpadsmit mēnešiem bija par 48,6 milj. latu (69,2 milj. *euro*) jeb 6,1% vairāk. Savukārt vienpadsmit mēnešu plāns tika pārpildīts par 50,1 milj. latu (71,3 milj. *euro*) jeb 6,3%. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugumu 2013.gada vienpadsmit mēnešos galvenokārt ietekmēja nodarbināto darba samaksas palielināšanās un darba ņēmēju skaita pieaugums. Saskaņā ar VID datiem, 2013.gada oktobrī darba ņēmēju, par kuriem veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas, skaits pieaudzis par 1,1% salīdzinājumā ar 2012.gada oktobri, 2013.gada desmit mēnešos nodarbināto ienākumi palielinājušies par 7,2% salīdzinājumā ar attiecīgo periodu 2012.gadā, kā arī 2013.gada desmit mēnešos salīdzinājumā ar 2012.gada attiecīgo periodu par 2,5 procentpunktiem ir pieaudzis to darba ņēmēju īpatsvars, kuru ienākumi ir virs 500 latiem (711,44 *euro*).

Sociālās apdrošināšanas iemaksu (ieskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā) ieņēmumos 2013.gada vienpadsmit mēnešos tika iekasēti 1376,2 milj. latu (1958,2 milj. *euro*), kas ir par 107,6 milj. latu (153,1 milj. *euro*) jeb 8,5% vairāk nekā 2012.gada atbilstošajā periodā. 2013.gada vienpadsmit mēnešos valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi tika plānoti 1323 milj. latu (1882,5 milj. *euro*) apmērā, taču faktiskie ieņēmumi 2013.gadā bija par 53,2 milj. latu (75,7 milj. *euro*) jeb 4% vairāk nekā plānots. Analogiski kā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus, sociālās apdrošināšanas iemaksas ieņēmumus galvenokārt ietekmēja darba samaksas fonda pieaugums un darba ņēmēju skaita pieaugums.

Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2013.gada vienpadsmit mēnešos pieauga par 220,2 milj. latu (313,3 milj. *euro*) jeb 4,4% salīdzinājumā ar 2012.gada attiecīgo periodu. Izdevumu pieaugums bija vērojams visās konsolidētā kopbudžeta izdevumu pozīcijās, izņemot izdevumus subsīdijām un dotācijām. Kopējo izdevumu pieaugumu galvenokārt noteica uzturēšanas izdevumu pieaugums par 198,4 milj. latu (282,3 milj. *euro*) jeb 4,4%. Analizējot detalizētāk atsevišķas konsolidētā kopbudžeta uzturēšanas izdevumu pozīcijas var secināt, ka lielākais pieaugums bija vērojams atlīdzībai (par 63,2 milj. latu (89,9 milj. *euro*) jeb 6,2%), precēm un pakalpojumiem (par 56,8 milj. latu (80,8 milj. *euro*) jeb 9,0%), sociālajiem pabalstiem (par 50 milj. latu (71,1 milj. *euro*) jeb 3,4%), kā arī kārtējiem maksājumiem ES budžetā (par 31,3 milj. latu (44,5 milj. *euro*) jeb 25,1%). Jāatzīmē, ka augstākas iemaksas ES budžetā bija sakarā ar Latvijas makroekonomisko rādītāju uzlabošanos uz kopējā ES dalībvalstu fona. Izdevumu pieaugums bija vērojams arī kapitālajiem izdevumiem par 18,2 milj. latu (25,9 milj. *euro*) jeb 3,7 procentiem.

Banku sektors

Joprojām turpina pieaugt nebanku noguldījumi, kaut gan pieauguma temps ir nedaudz lēnāks nekā iepriekšējos periodos. 2013.gada 3.ceturkšņa beigās noguldījumu atlikumi bija par 8,7% lielāki nekā pirms gada un veidoja 12,9 miljardus latu (18,4 miljardus *euro*). Rezidentu noguldījumi veidoja 51% no kopējā noguldījumu apjoma. Vienlīdz strauji pieauga gan rezidentu, gan nerezidentu noguldījumu apjomi.

2013.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, pieauga no jauna izsniegto kredītu apjoms (kāpums par 33%). Gandrīz uz pusi pieauga rezidentiem izsniegto kredītu apjoms, savukārt nerezidentiem no jauna izsniegto kredītu apjoms auga lēnākos tempos (par 9,5%). Lielākā daļa no jauna izsniegtajiem kredītiem ir izsniegti rezidentiem (68%). Nerezidentiem no jauna izsniegto kredītu īpatsvars 3.ceturksnī saruka, sasniedzot zemāko rādītāju pēdējo gadu laikā. Apmēram 36% no jauna izsniegto kredītu apjoma ir izsniegti uzņēmējdarbības attīstībai. Uzņēmumu kreditēšanas aktivitāte pakāpeniski atjaunojas – 2013.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, uzņēmumiem no jauna izsniegto kredītu apjoms pieauga par gandrīz 90%. Visstraujāk jauno kredītu apjoms pieauga tādās nozarēs kā operācijas ar nekustamo īpašumu, tirdzniecība un apstrādes rūpniecība. Situācijas uzlabošanās vērojama arī mājtsaimniecību kreditēšanas jomā. Kopumā no jauna izsniegtajiem kredītiem 11% jeb 68,9 milj. latu (98 milj. *euro*) izsniegti mājtsaimniecībām. Tas ir par 45% vairāk nekā 2012.gada attiecīgajā periodā. Apjoma ziņā mājtsaimniecībām visvairāk jauno kredītu ir izsniegti mājokļu iegādei. Šo kredītu apjoms ir pieaudzis par 36,6%, salīdzinot ar 2012.gada attiecīgo periodu, tomēr mājokļu kreditēšana joprojām ir ierobežota, ko lielā mērā nosaka kredītņēmēja paša ieguldījuma jeb pirmās iemaksas trūkums.

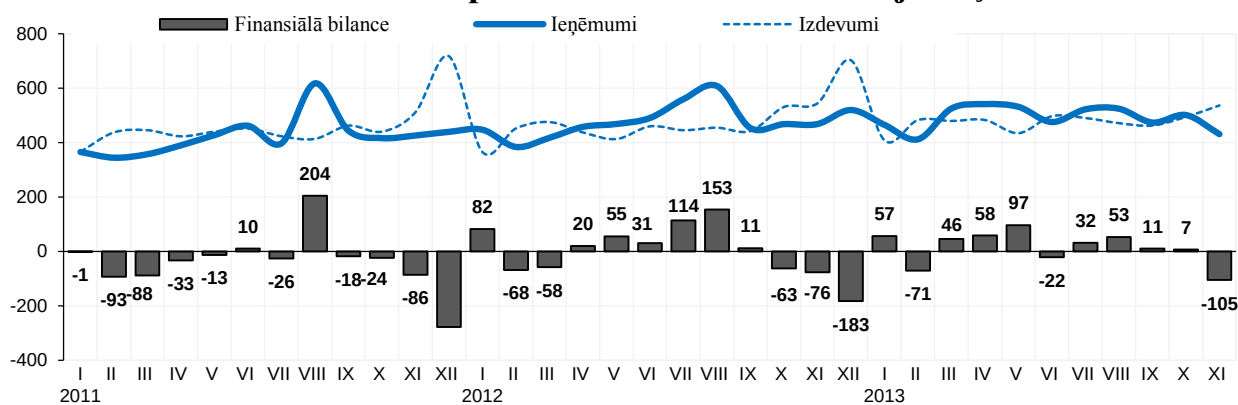
Kopumā kredītu atlikumi tomēr joprojām turpina samazināties. 2013.gada 3.ceturkšņa beigās, salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, kredītu atlikumi saruka par 7,9%. Nerezidentiem izsniegto kredītu apjoms ir sarucis un veidoja tikai 12% no banku kopējā kredītportfeļa. Komerckredītu un industriālo kredītu atlikumi samazinājās par 6,5%. Hipotekāro kredītu atlikumi arī turpina samazināties (par 8,1%). Joprojām ievērojams sarukums vērojams patēriņu preču kreditēšanā.

Tautsaimniecības nozarēm izsniegto kredītu atlikumi 2013.gada 3.ceturksnī bija par 7,6% mazāki nekā gadu iepriekš. Visstraujāk izsniegto kredītu atlikumi saruka būvniecībā, savukārt straujākais pieaugums bija sabiedrisko pakalpojumu jomā (valsts pārvaldē un aizsardzībā).

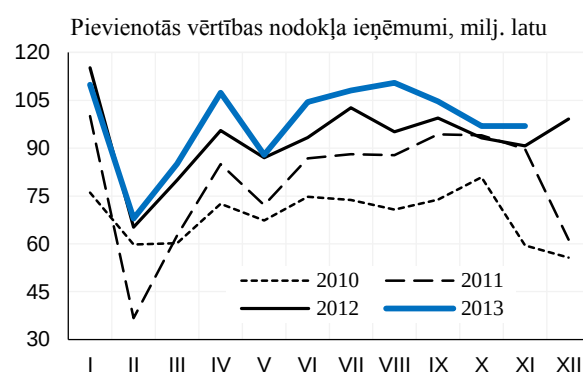
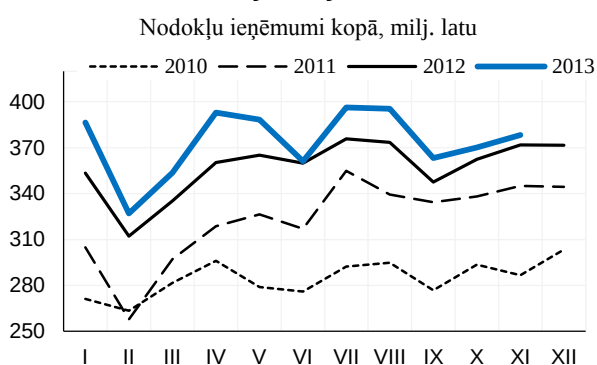
Latos un eiro izsniegto īstermiņa kredītu procentu likmju izmaiņas bija minimālas, sasniedzot attiecīgi 5,5% un 3,5%. Latos izsniegto ilgtermiņu kredītu procentu likmes svārstības bija izteiktākas un 3.ceturkšņa beigās sasniedza 7,3%, savukārt eiro procentu likmes bija nedaudz augstākas – 7,9 procenti.

Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālajiem rādītājiem, nodokļu ieņēmumiem, izsniegtajiem kredītiem, to struktūru un veidiem, kā arī izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes.

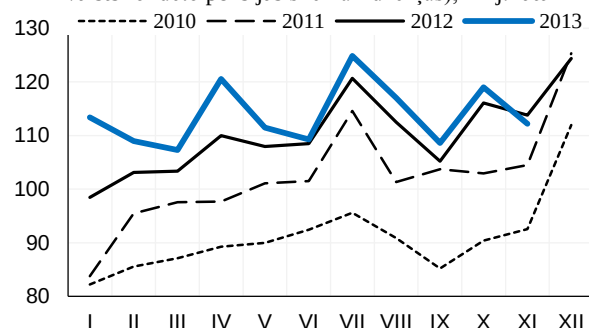
5.1.attēls. Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji, milj. latu

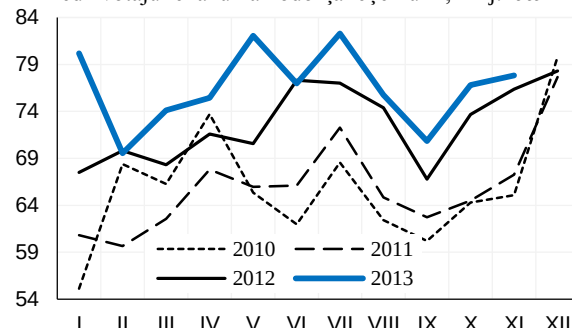
5.2.attēls. Nodokļu ieņēmumi

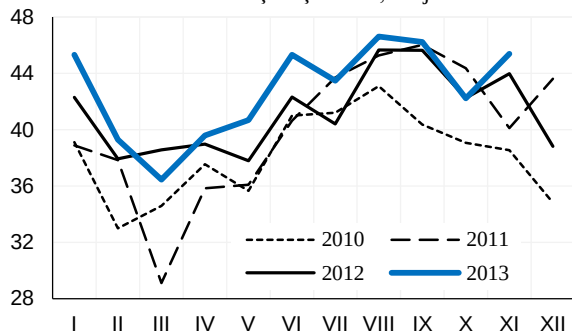
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (neieskaitot valsts fondēto pensijas shēmu līdzekļus), milj. latu

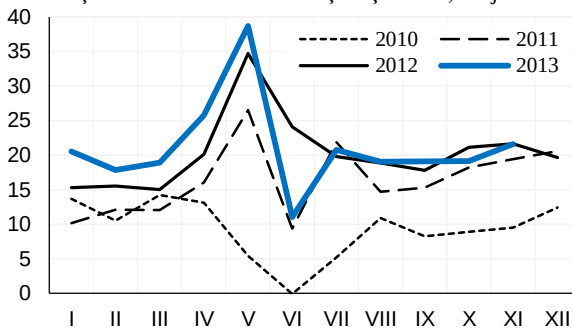
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi, milj. latu

Akcīzes nodokļa ieņēmumi, milj. latu

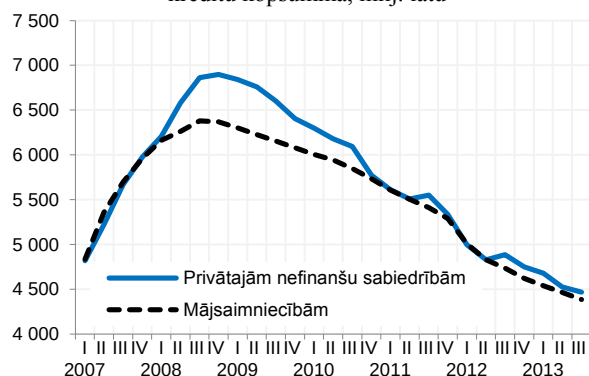

Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi, milj. latu

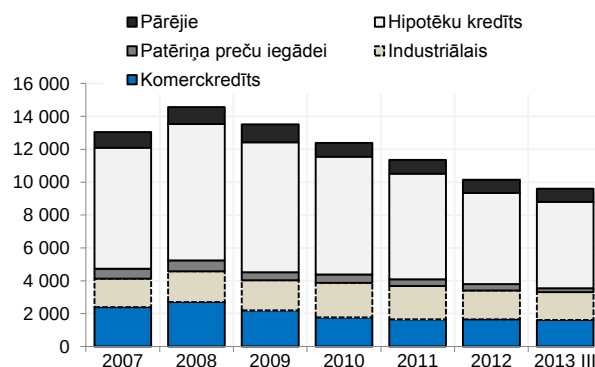

5.3.attēls. Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti

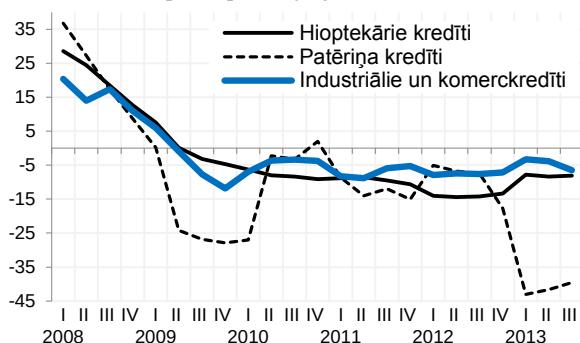
Privātajām nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu kopsumma, milj. latu

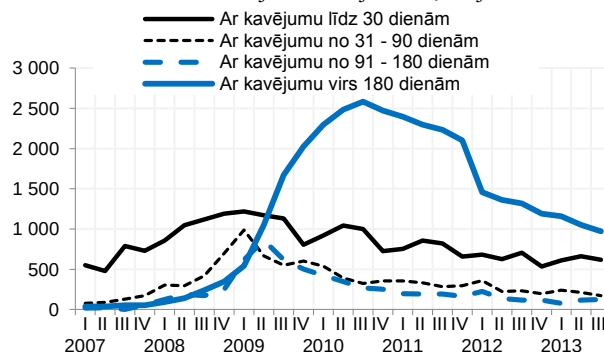
Izsniegto kredītu apjoms un struktūra, perioda beigās, milj. latu

Izsniegtie kredīti pa to veidiem, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni

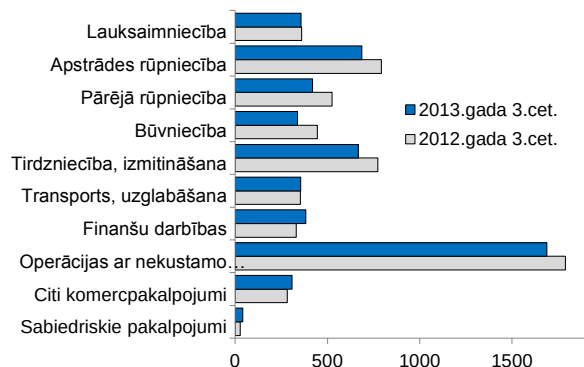

Kredīti ar maksājumu kavējumiem, milj. latu

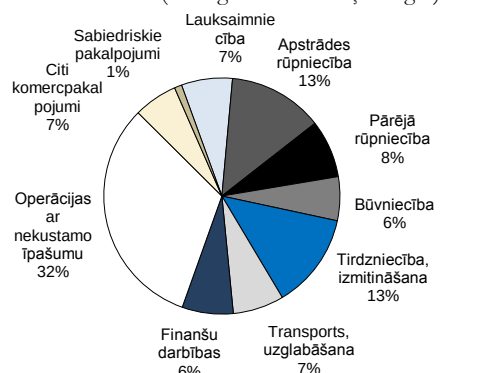

Kredīti rezidentiem sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm

Izsniegto kredītu atlikumi perioda beigās, milj. latu

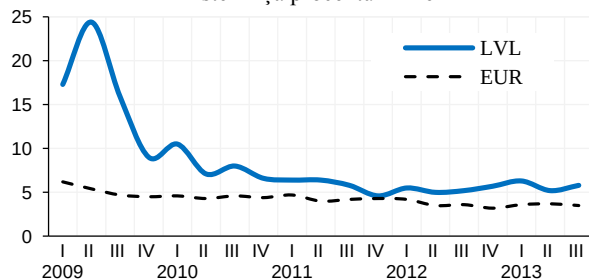

Izsniegto kredītu atlikumu struktūra, % (2013.gada 3.ceturkšņa beigās)

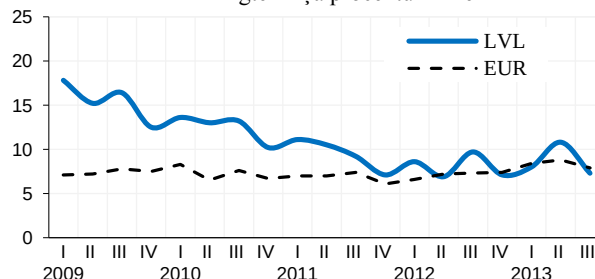

5.4.attēls. Vidējās svērtās % likmes izsniegtajiem kredītiem, (latos un eiro)

Īstermiņa procentu likme

Ilgtermiņa procentu likme

6. Darba tirgus

Nodarbinātība un bezdarbs

Ekonomisko aktivitāšu palielināšanās pozitīvi ietekmē situāciju darba tirgū – pieaug nodarbinātība un mazinās krīzes izraisītais augstais bezdarbs. Tajā pašā laikā atsevišķas iedzīvotāju grupas, īpaši personas ar zemu izglītības līmeni un kvalifikāciju, gados vecāki cilvēki, kā arī jaunieši, situācijas uzlabošanai izjūt vajāk.

2012.gadā nodarbināto skaits palielinājās par 1,6% un vidēji gadā bija 875,6 tūkst. Neskatoties uz nodarbinātības pieaugumu, joprojām saglabājās relatīvi augsts bezdarbs – vidēji gadā 15 procenti.

2013.gadā situācija darba tirgū turpināja uzlaboties. 2013.gada 3.ceturksnī kopumā nodarbināti bija 906,1 tūkst., kas bija par 1,3% jeb aptuveni 11,4 tūkst. vairāk nekā 2012.gada 3.ceturksnī.

Bezdarba līmenis 2013.gada 3.ceturksnī saruka līdz 11,8%, kas bija par 1,9 procentpunktiem mazāk nekā gadu iepriekš. Salīdzinoši augstais bezdarba līmenis joprojām galvenokārt ir saistīts ar cikliskiem faktoriem, tomēr arvien izteiktākas kļūst strukturālā bezdarba pazīmes. Saglabājas risks, ka daļa no esošiem bezdarbniekiem ilgstoši nevarēs atrast darbu, jo nozares, kas ātrāk atgūstas no krīzes, nav tās pašas, kurās bija lielākais darbavietu zaudējums krīzes laikā.

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras datiem arī reģistrētais bezdarba līmenis 2013.gadā samazinājās. Lai arī 2013.gada pēdējos mēnešos reģistrēto bezdarbnieku skaits sezonālu faktoru ietekmē nedaudz pieauga, tomēr tas bija ievērojami zemākā līmenī nekā pirms gada. 2013.gada decembra beigās reģistrētā bezdarba līmenis bija 9,5%. Reģistrēti bija 93,3 tūkst. bezdarbnieku, kas bija par 10,7 tūkst. mazāk nekā 2012.gada decembrī. Augstākais reģistrētais bezdarba līmenis saglabājas Latgales reģionā (18,8%), bet zemākais – Rīgā (5,6%). 2013.gada novembrī 33,6% no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita bija ilgstošie bezdarbnieki (bez darba ilgāk par gadu).

Kopš 2010.gada vidus pakāpeniski palielinās arī Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto brīvo darbavietu skaits. 2013.gada oktobra beigās kopumā bija reģistrētas 4344 vakances, kas bija par 38,3% vairāk nekā pirms gada.

Iedzīvotāju ienākumi

Ekonomikas lejupslīdes laikā samazinājās gan nodarbināto skaits, gan strādājošo darba samaksa. Jāatzīmē, ka krīzes laikā atalgojuma korekcija bija salīdzinoši mērena – lielāko daļu ekonomikas apjomu krituma kompensēja strādājošo skaita samazinājums.

Stabilizējoties ekonomiskajai situācijai, kopš 2010.gada beigām ir atsācies atalgojuma pieaugums, lai arī bezdarba līmenis saglabājās samērā augstā līmenī.

2012.gadā vidējā bruto darba samaksa pieauga par 3,7%. Sabiedriskajā sektorā pieaugums bija nedaudz straujāks, kas galvenokārt skaidrojams ar daudz lielāku atalgojuma samazinājumu sabiedriskajā sektorā laika posmā no 2008.gada līdz 2010.gadam, ko noteica nepieciešamība ierobežot valsts budžeta tēriņus.

2013.gada 3.ceturksnī vidējais atalgojums tautsaimniecībā turpināja augt – salīdzinot ar 2012.gada 3.ceturksni, bruto darba samaksa pieauga par 5,1% un bija 508 lati (723 *euro*). Visaugstākā darba samaksa saglabājās Rīgas reģionā (575 lati (818 *euro*)), bet zemākais atalgojuma līmenis bija Latgales reģionā (349 lati (497 *euro*)). Atalgojums straujāk pieauga sabiedriskajā sektorā (par 5,3%), salīdzinot ar privāto sektoru (par 5%). Jāatzīmē, ka sabiedriskajā sektorā 2013.gada 3.ceturksnī vidējā bruto samaksa joprojām bija par 4,8% zemāka nekā 2008.gada attiecīgajā periodā, turpretī privātajā sektorā tā pārsniedza 2008.gada atbilstošā perioda līmeni par 9,1 procentu.

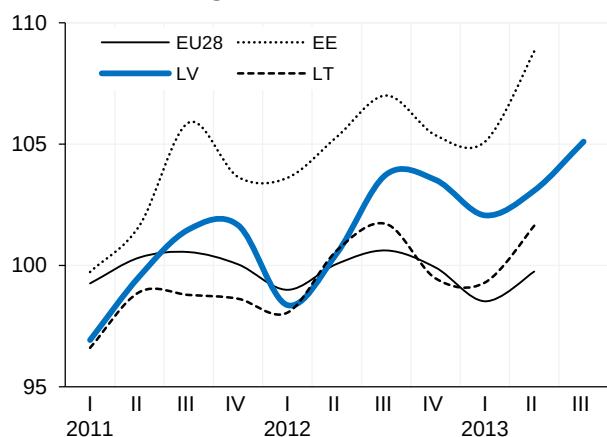
Atalgojums pēdējos gados ir pieaudzis visās tautsaimniecības pamatnozarēs. Būtiskākais atalgojuma pieaugums ir bijis nekustamo īpašumu nozarē, valsts pārvaldē un tirdzniecībā. 2013.gada 3.ceturksnī Straujākais algas pieaugums bija ieguves rūpniecībā (par 17,2%), mākslas, izklaides un atpūtas nozarē (par 12,7%), valsts pārvaldē (par 8,7%) un finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu nozarē (par 7,8%). Augstākais atalgojuma līmenis saglabājas finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu nozarē – vidēji 1065 lati (1515 *euro*) mēnesī.

Līdz ar nominālā atalgojuma pieaugumu, pakāpeniski palielinās reālā darba alga. Pieaugot patēriņa cenām, reālās darba samaksas pieaugums iepriekšējos divos gados bija mērens – 2011.gadā tā pieauga par 0,1%, bet 2012.gadā – par 1,6%. 2013.gada 3.ceturksnī reālais atalgojums palielinājās par 6,3%. Straujāku reālās algas pieaugumu noteica patēriņu cenu samazināšanās.

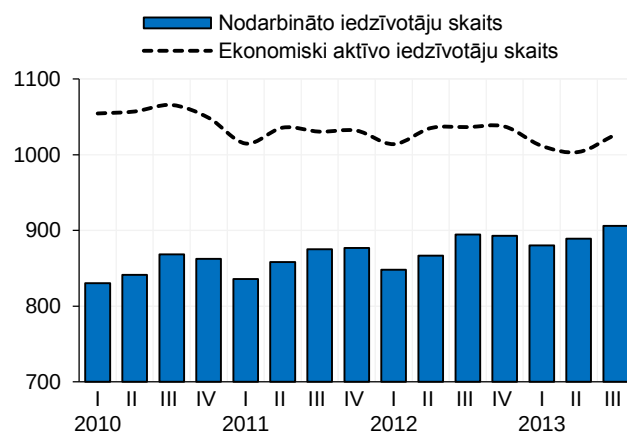
Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par nodarbināto skaita izmaiņām, bezdarba līmeni, brīvo darba vietu skaita izmaiņām un strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu.

6.1.attēls. Nodarbinātība

Nodarbināto skaita izmaiņas pa ceturkšņiem
2010.gada 4.ceturksnis = 100

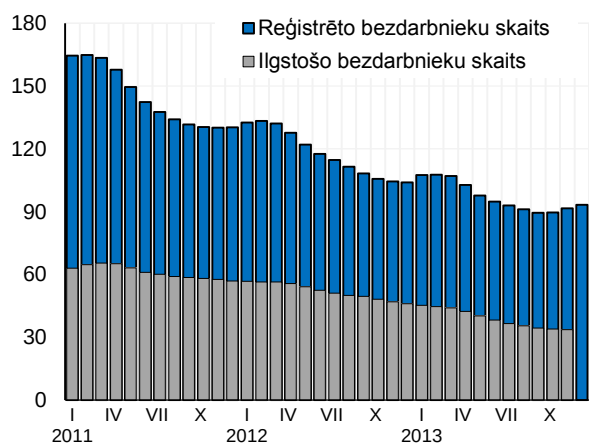

Nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, tūkstošos, vecuma grupā 15-74 gadi

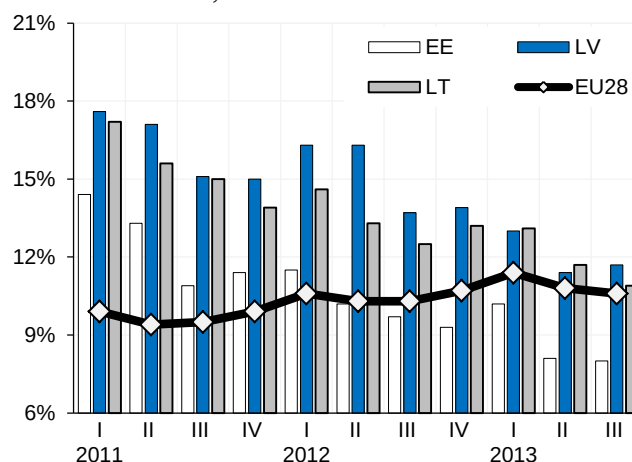

6.2.attēls. Bezdarbs

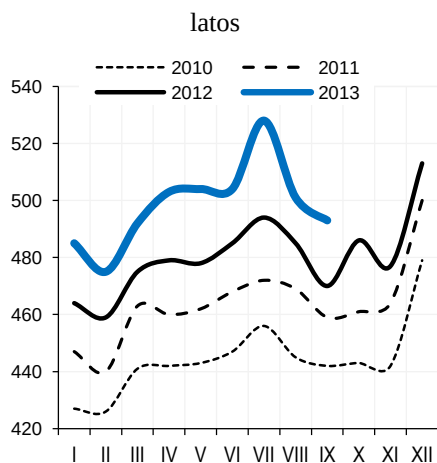
Reģistrēto bezdarbnieku skaits, tūkstošos

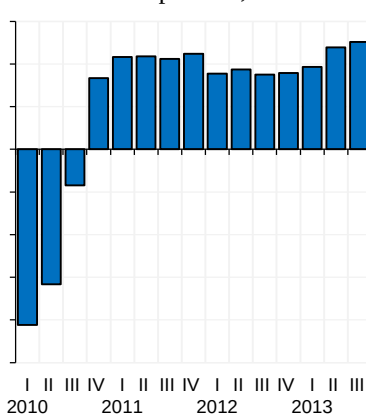
Bezdarba līmenis pēc darbaspēka apsekojumu datiem, sezonāli neizlīdzināti dati

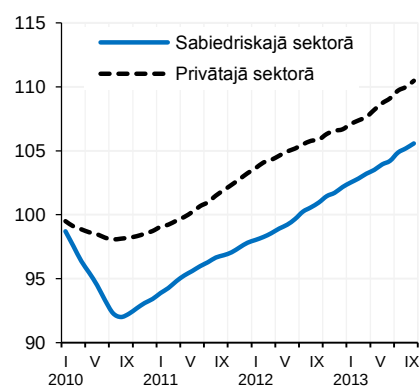
6.3.attēls. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa

izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, %

12 mēnešu slīdošais vidējais indekss, 2009.gada decembris = 100

7. Cenas

Pēc krīzes izraisītās deflācijas, kad 12-mēnešu patēriņa cenu inflācija 2010.gada februārī pazeminājās līdz -4,2%, cenas atkal sāka pieaugt. 2011.gadā 12-mēnešu patēriņa cenu inflācija bija 4%, savukārt 2012.gadā – 1,6%. Inflāciju galvenokārt noteica cenu palielinājums dabasgāzei, pārtikai un degvielai. Liela ietekme bija naftas cenu dinamikai pasaulē. Gada vidējais cenu līmenis 2012.gadā bija par 2,3% augstāks nekā gadu iepriekš.

2013.gadā, neskatoties uz salīdzinoši straujo Latvijas ekonomikas izaugsmi, patēriņa cenas kopumā saglabāja ļoti mērenu dinamiku, kas bija zemāka par tradicionālo sezonālo svārstību līmeni. 2013.gada decembrī, salīdzinot ar 2012.gada decembri, patēriņa cenu līmenis bija samazinājies par 0,4%. Savukārt vidēji 2013.gadā patēriņa cenas saglabājās 2012.gada līmenī. 2013.gadā lielākā ietekme uz patēriņa cenām bija galvenokārt cenu kritumam siltumenerģijai (par 8,5%), degvielai (par 3,8%) un pārtikai (par 0,6%). Savukārt cenu kāpumam pakalpojumiem (par 1,2%) bija lielākā palielinošā ietekme uz kopējo patēriņa cenu līmeni.

Patēriņa cenu izmaiņas Latvijā lielā mērā nosaka cenu tendences pasaulē. Pasaules pārtikas cenām 2013.gadā bija vērojams kritums, ko ietekmēja ļoti straujš graudaugu cenu kritums jūlijā-septembrī un cukura cenu kritums. 2013.gada decembrī pasaules cenas pārtikas precēm bija par 3,4% zemākas, salīdzinot ar 2012.gada decembri. Arī pasaules naftas cenas gada laikā samazinājās par 3,4 procentiem.

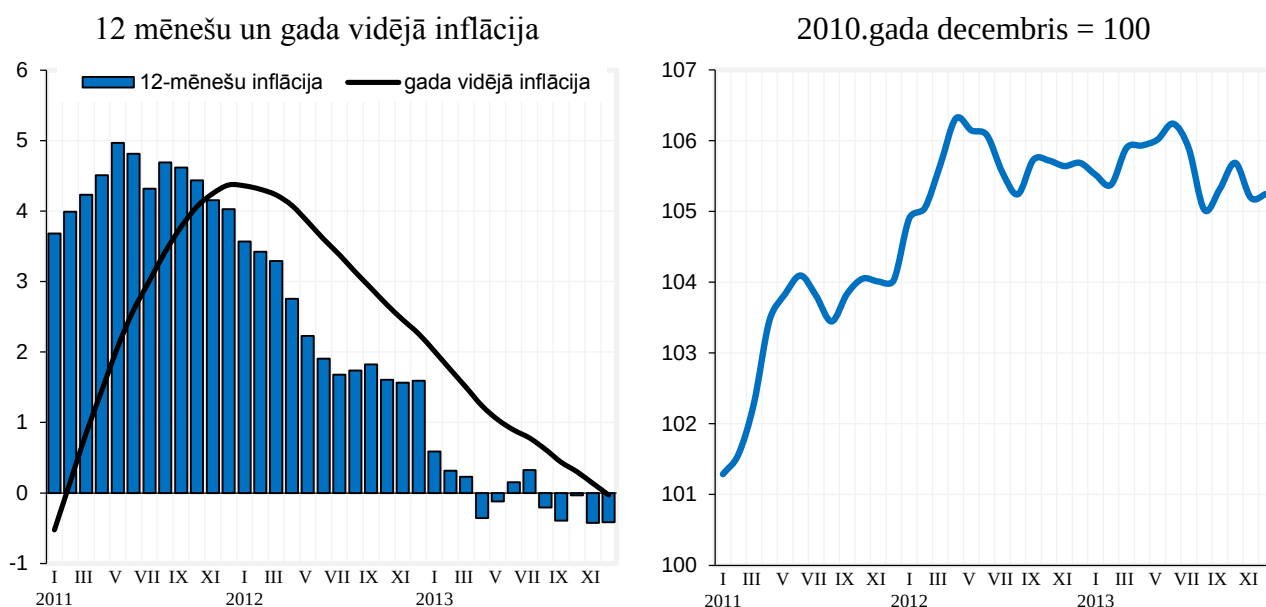
2013.gada novembrī, salīdzinot ar 2012.gada decembri, **rūpniecības cenas** palielinājās par 1%, bet, salīdzinot ar 2012.gada novembri, pieauga par 1,2%. Kopējais ražotāju cenu līmenis Latvijas apstrādes rūpniecībā 2013.gada vienpadsmit mēnešos pieauga par 1,2%. Apstrādes rūpniecībā ražotāju cenas eksportētajai produkcijai šajā laikā palielinājās par 1,3%, bet vietējā tirgū realizētajai produkcijai – par 0,9 procentiem.

Vairāk nekā 60% no apstrādes rūpniecībā saražotās produkcijas tiek eksportēta, tādēļ apstrādes rūpniecībā kopējo ražotāju cenu dinamiku lielākā mērā ietekmē eksportētās produkcijas ražotāju cenu svārstības. Savukārt eksportētās produkcijas cenas pamatā nosaka Latvijas galveno eksportpreču, t.sk. kokmateriālu, metāla izstrādājumu un pārtikas preču cenu pieauguma apstāšanās pasaules tirgos. Savukārt vietējā tirgū realizētās produkcijas cenu kāpumu ietekmē iekšzemes pieprasījuma pieaugums.

Apstrādes rūpniecības nozaru griezumā 2013.gada vienpadsmit mēnešos ietekmīgākais ražotāju cenu pieaugums bija koksnes izstrādājumu ražošanā – par 4,7% un poligrāfijas nozarē – par 5,2%. Ražotāju cenu pieaugumu koksnes izstrādājumu un poligrāfijas nozarēs noteica straujais eksportētās produkcijas cenu pieaugums. Jāatzīmē, ka arī pasaulē strauji ir pieaugušas cenas mīkstās koksnes materiāliem (šogad novembrī vidēji par 5%, salīdzinot ar 2012.gada decembri). Savukārt lielāko pazeminošo ietekmi atstāja cenu samazinājums datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanā (par 10,5%).

Nodaļas turpinājumā ir sniegta statistiskā informācija par patēriņa un ražotāju cenu pārmaiņām.

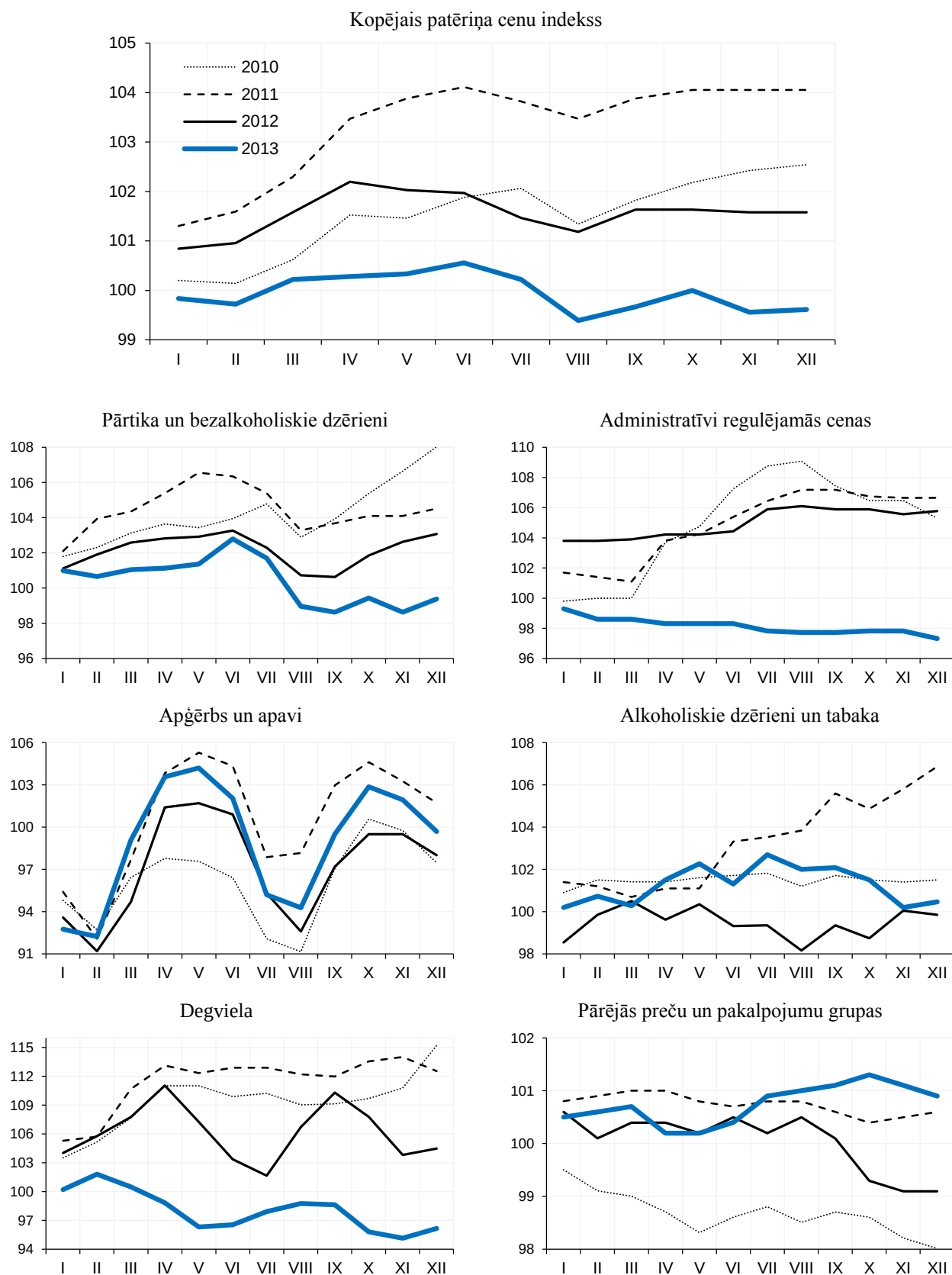
7.1.attēls. Patēriņa cenu pārmaiņas

7.1.tabula. Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem, procentos

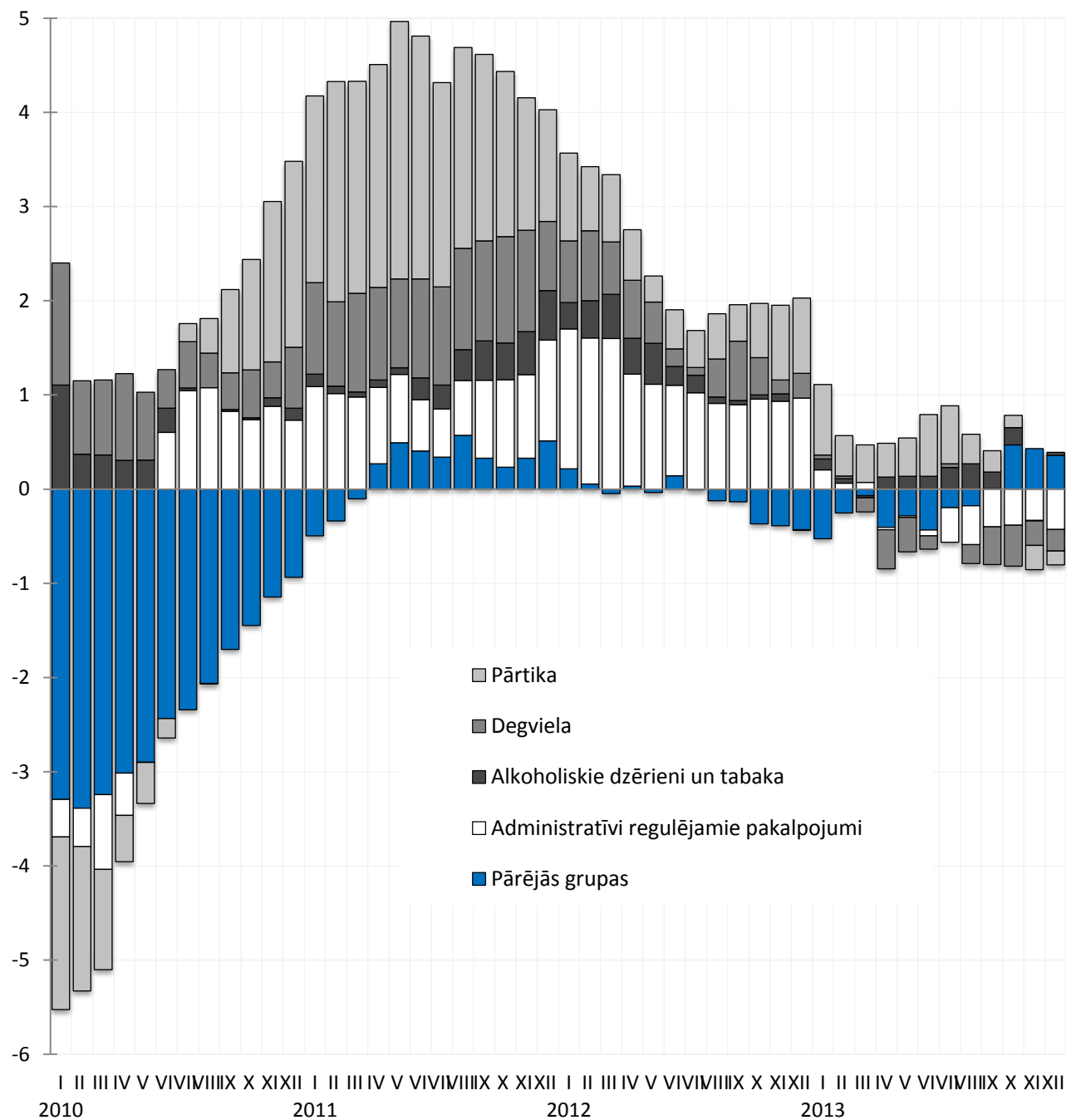
		salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi	salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi	vidēji gada laikā
2012	Janvāris	0,8	3,6	4,4
	Februāris	0,1	3,4	4,3
	Marts	0,6	3,3	4,2
	Aprīlis	0,6	2,8	4,1
	Maijs	-0,2	2,2	3,8
	Jūnijs	-0,1	1,9	3,6
	Jūlijs	-0,5	1,7	3,4
	Augusts	-0,3	1,7	3,1
	Septembris	0,5	1,8	2,9
	Oktobris	0,0	1,6	2,7
	Novembris	-0,1	1,6	2,5
	Decembris	0,0	1,6	2,3
2013	Janvāris	-0,2	0,6	2,0
	Februāris	-0,1	0,3	1,8
	Marts	0,5	0,2	1,5
	Aprīlis	0,0	-0,4	1,2
	Maijs	0,1	-0,1	1,0
	Jūnijs	0,2	0,2	0,9
	Jūlijs	-0,3	0,3	0,8
	Augusts	-0,8	-0,2	0,6
	Septembris	0,3	-0,4	0,4
	Oktobris	0,4	0,0	0,3
	Novembris	-0,5	-0,4	0,1
	Decembris	0,1	-0,4	0,0

7.2.attēls. **Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās,**
iepriekšējā gada decembris =100

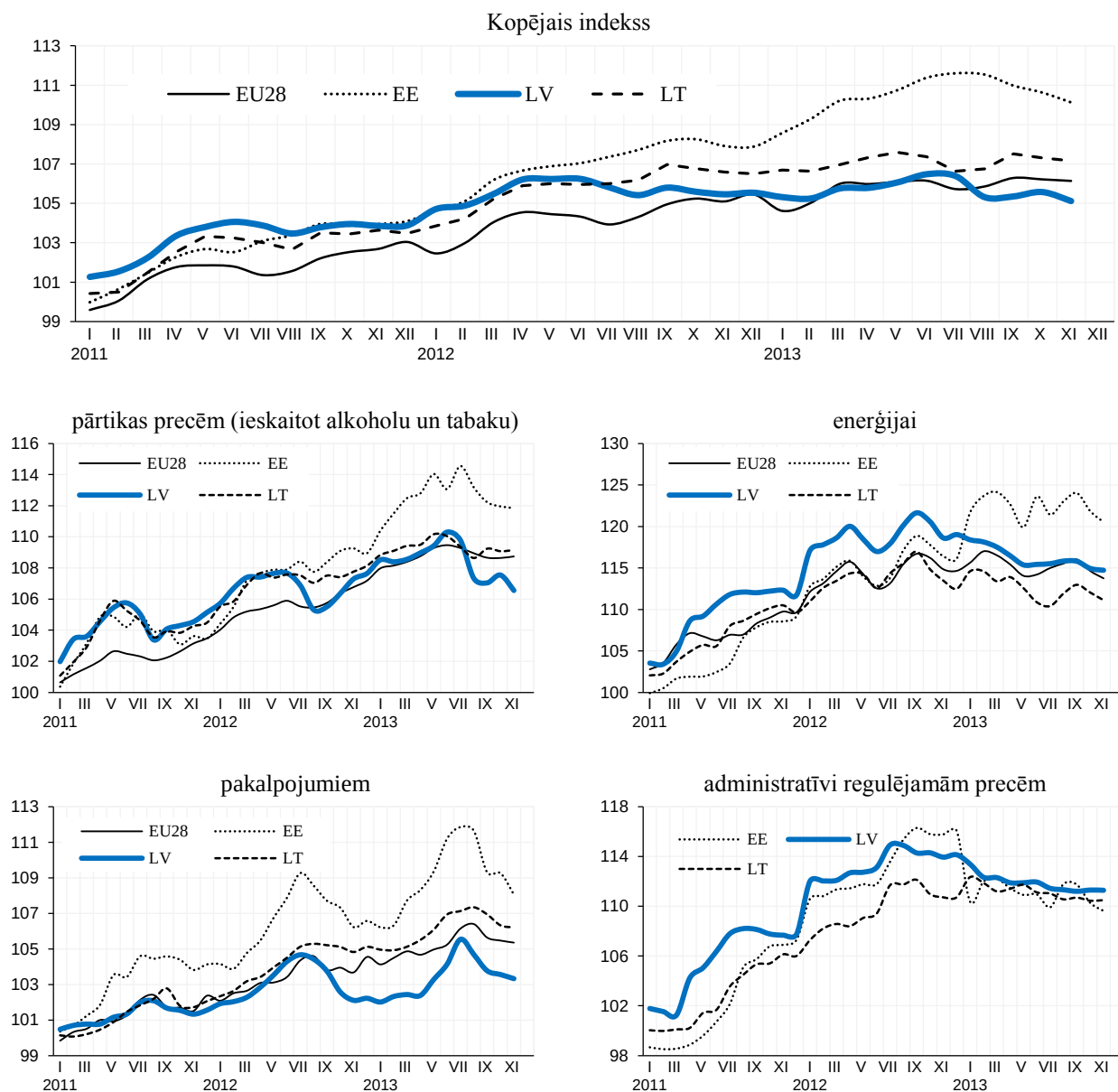

7.3.attēls. Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu

12 mēnešu inflācija, procentpunkti

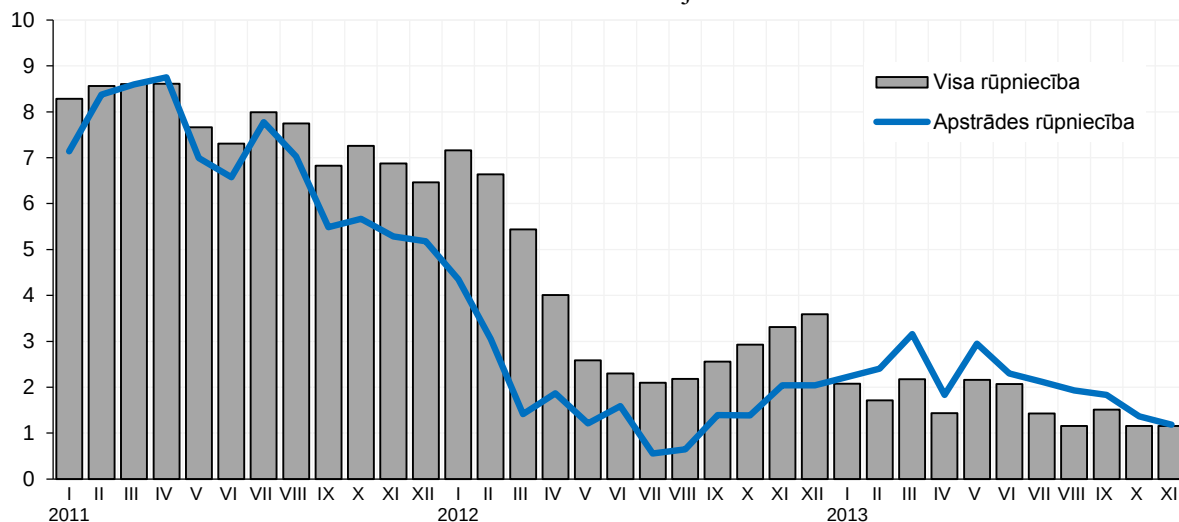

7.4.attēls. Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem, 2010.gada decembris =100

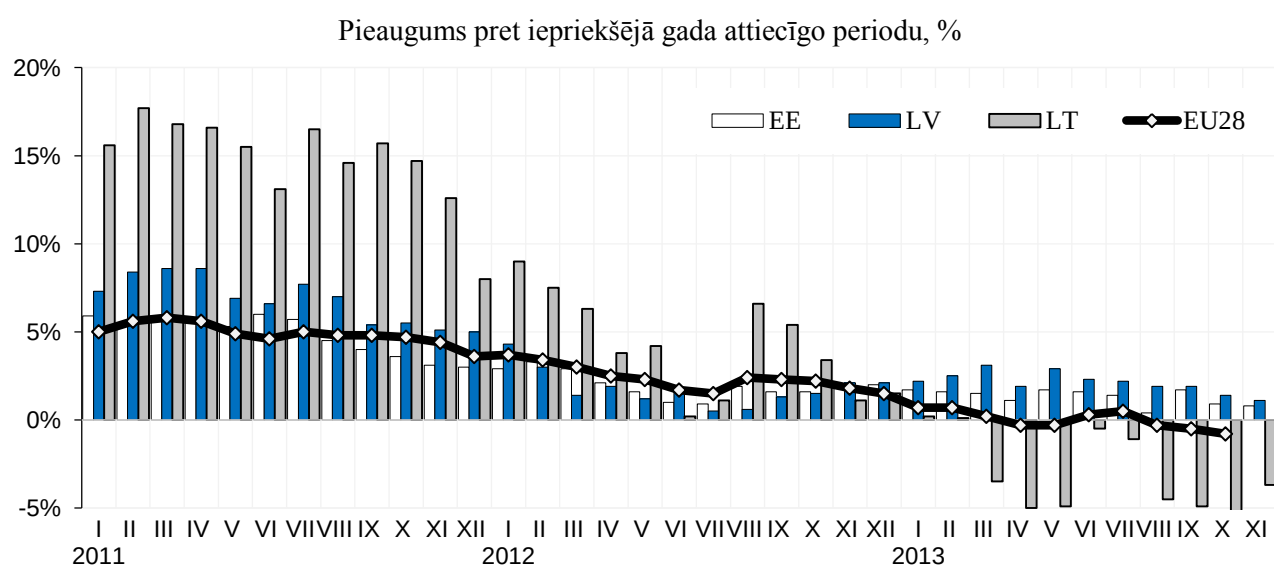
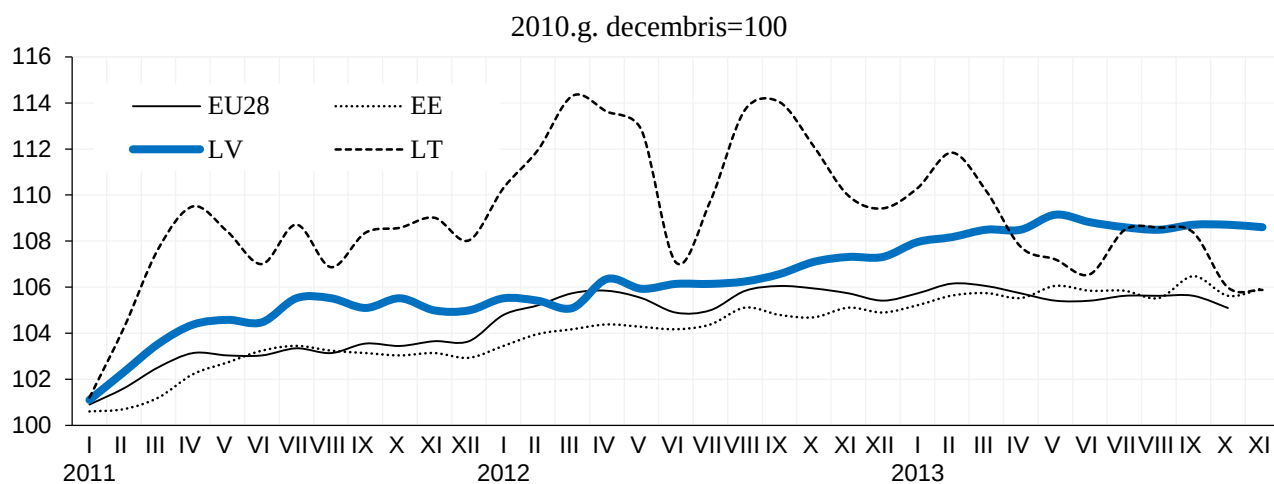

7.5.attēls. Ražotāju cenu pārmaiņas

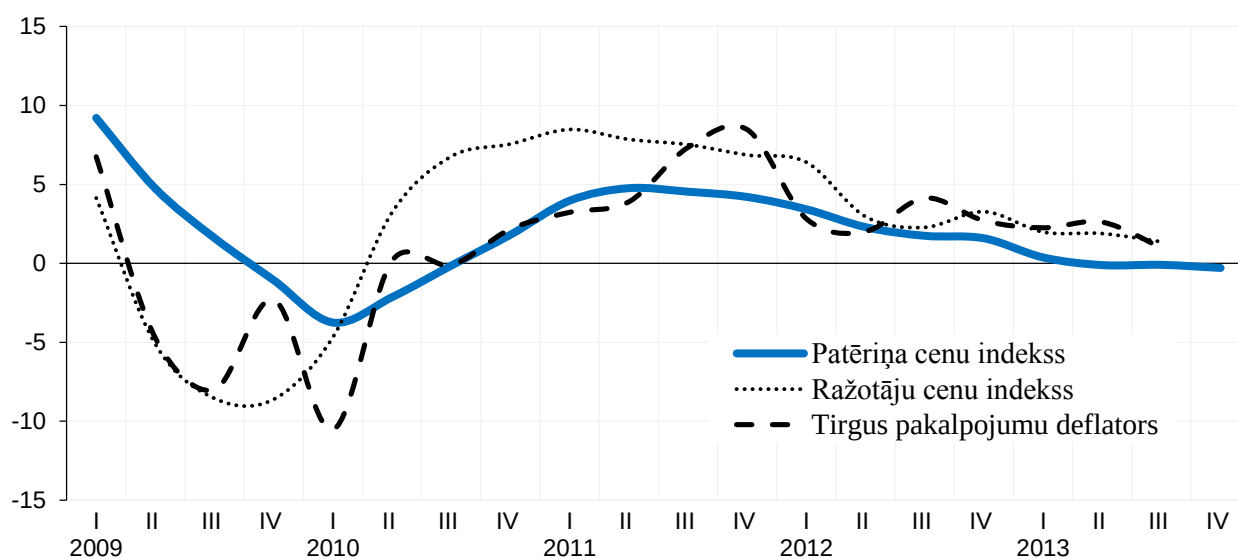
12 mēnešu inflācija

7.6.attēls. Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā

7.7.attēls. Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas, izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, %

8. Prognozes

Tautsaimniecības attīstība

Lielā mērā pateicoties privātā patēriņa kāpumam, 2013.gadā Latvijas tautsaimniecībā turpinājās izaugsme un IKP pieaugums joprojām bija viens no straujākajiem ES. Stabili pieauguma tempi vērojami tādās lielās tautsaimniecības nozarēs kā būvniecība, tirdzniecība un komercpakalpojumi. Tomēr kā iepriekš tika prognozēts, zema pieprasījums ārējos tirgos ir ietekmējis Latvijas preču un pakalpojumu eksportu – pieauguma tempi ir kļuvuši ievērojami lēnāki. Eksporta iespēju sašaurināšanās ir ietekmējusi tirgojamās nozares, tajā skaitā atsevišķas apstrādes rūpniecības nozares, kurās ražošanas apjomi 2013.gadā atpalika no 2012.gada līmeņa. Pēc Ekonomikas ministrijas novērtējuma kopumā 2013.gadā Latvijas ekonomikas izaugsme sasniedza 4,5 procentus.

Latvijas tautsaimniecības turpmākā attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. 2013.gada oktobrī Starptautiskais Valūtas fonds pazemināja globālās ekonomikas izaugsmes prognozes 2013. un 2014.gadam. Arī eirozonas ekonomikas izaugsme būs vāja un atveseļošanās pakāpeniska. 2013.gadā eirozonā tiek prognozēts IKP kritums par 0,4%, kas ir nedaudz lēnāk par jūlijā prognozēto kritumu 0,5% apmērā. Savukārt prognoze 2014.gadam ir saglabāta nemainīga un tiek sagaidīts, ka eirozonā ekonomikas izaugsme varētu sasniegt 1 procentu.

Pakāpeniski stabilizējoties ekonomiskajai situācijai Latvijas tirdzniecības partnervalstīs, sagaidāms, ka 2014.gadā Latvijas eksporta iespējas varētu nedaudz uzlaboties. Tomēr jāņem vērā, ka krīzes gados uz darbaspēka izmaksu samazināšanas rēķina iegūtās konkurētspējas priekšrocības pakāpeniski tiek zaudētas un, lai nākotnē spētu palielināt eksporta apjomus, būtiska loma būs ne tikai pieprasījuma kāpumam noieta tirgos, bet arī spējai kāpināt produktivitāti.

8.1.tabula. **IKP dinamika**, % pret iepriekšējo gadu

	2011	2012	2013p	2014p
IKP no izlietojuma puses	5,3	5,2	4,5	4,5
Privātais patēriņš	4,8	5,8	5,9	4,8
Valsts patēriņš	1,1	-0,2	3,1	3,0
Kopējā pamatkapitāla veidošana	27,9	8,7	1,1	3,1
Eksports	12,4	9,4	1,0	3,0
Imports	22,3	4,5	-0,9	3,1
IKP pa nozarēm	5,3	5,2	4,5	4,5
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	-1,1	-0,9	-2,6	2,8
Apstrādes rūpniecība	11,7	9,4	-0,3	4,6
Pārējā rūpniecība	-1,3	-2,6	-1,5	1,4
Būvniecība	11,0	14,5	10,1	7,3
Tirdzniecība, izmitināšana	9,4	7,4	5,4	4,0
Transports un uzglabāšana	8,1	3,6	2,3	3,2
Citi komercpakalpojumi	2,7	4,3	7,3	5,6
Sabiedriskie pakalpojumi	0,6	-0,6	4,6	4,7

p – Ekonomikas ministrijas prognoze

Līdzīgi, kā tas bija vērojams 2013.gadā, arī 2014.gadā liela loma izaugsmē būs iekšzemes pieprasījumam, ko veicinās situācijas uzlabošanās darba tirgū. Ekonomikas ministrija prognozē, ka Latvijas ekonomikas izaugsme kopumā 2014.gadā var sasniegt 4,5 procentus.

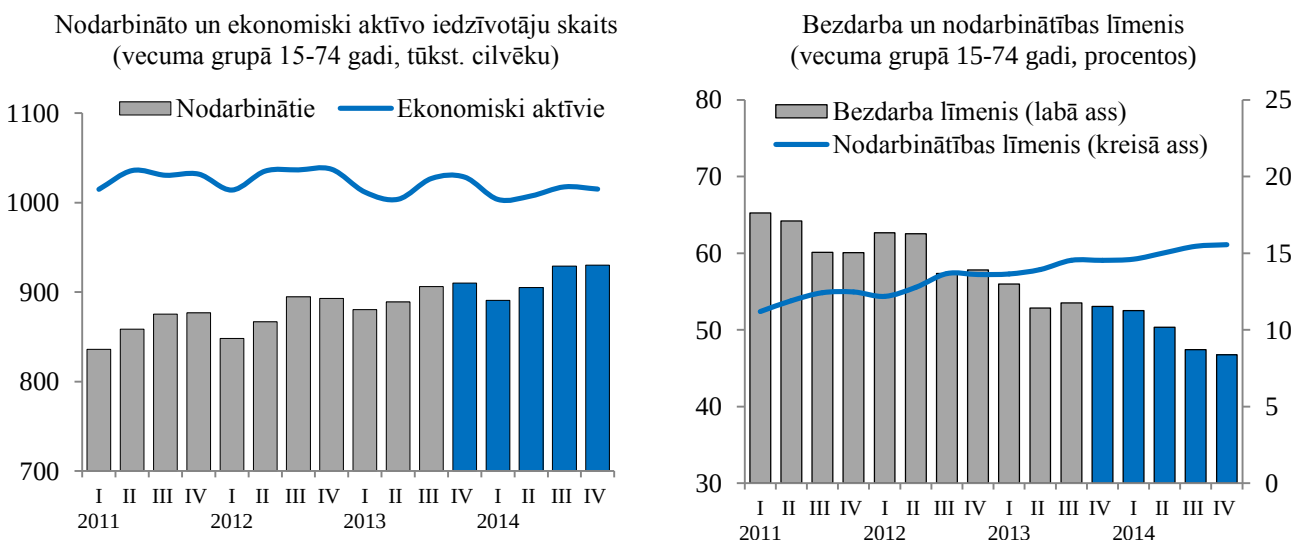
Uzlabojoties situācijai ārējos tirgos un uzlabojoties eksporta iespējām, sagaidāms, ka 2014.gads uz eksportu orientētām nozarēm kā apstrādes rūpniecība, transports un uzglabāšana, kā arī lauksaimniecība un mežsaimniecība būs sekmīgāks, nekā 2013.gads. Savukārt, augot privātajam patēriņam, turpinās palielināties uz iekšējo tirgu orientēto pakalpojumu nozaru devums ekonomikas izaugsmē.

Darba tirgus

Situācija darba tirgū turpinās uzlaboties – pieaugs pieprasījums pēc darbaspēka un palielināsies darba samaksa. Pēc Ekonomikas ministrijas novērtējuma 2013.gadā nodarbināto skaits pieauga par 2,4%, salīdzinot ar 2012.gadu. Tādējādi nodarbinātības līmenis vidēji gadā palielinājās līdz 58,3% (2012.gadā – 56,1%).

Arī 2014.gadā kopumā saglabāsies stabils nodarbinātības pieaugums, tomēr tas visdrīzāk būs lēnāks nekā 2013.gadā. Sagaidāms, ka 2014.gadā nodarbināto skaits varētu palielināties par aptuveni 2% jeb vidēji 18 tūkst., salīdzinot ar 2013.gadu. Vienlaikus nodarbinātības līmenis nedaudz pārsniegs 60%. Kopumā 2014.gadā nodarbināto skaits palielināsies līdz vidēji 914 tūkstošiem.

8.1.attēls. Darba tirgus attīstības tendences

*līdz 2013.gada 3.ceturksnim atspoguļoti faktiskie dati

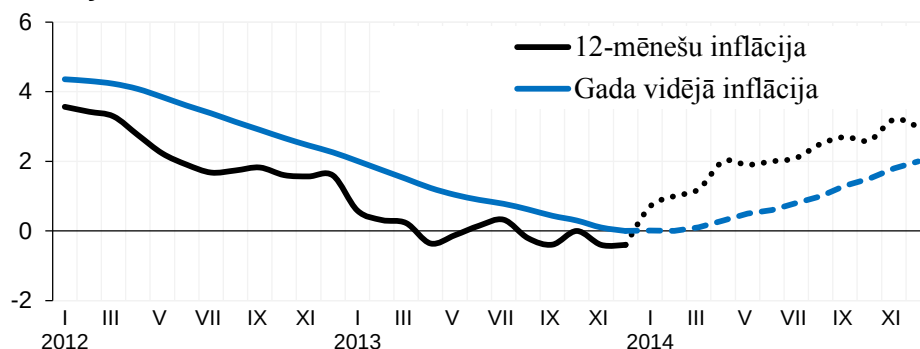
Tuvākajos gados būtiskākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums sagaidāms komercpakalpojumu sektorā, apstrādes rūpniecībā, kā arī būvniecībā. Minētās nozares nodrošinās vairāk nekā 2/3 no jauno darbavietu pieauguma.

Turpinās samazināties arī bezdarbs. Pēc provizoriskām aplēsēm 2013.gadā vidējais bezdarba līmenis būs 12%, kas ir par 3 procentpunktiem mazāks rādītājs nekā 2012.gadā. Savukārt 2014.gadā vidējais bezdarba līmenis varētu samazināties zem 10 procentiem.

Cenas

Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2014.gadā vidējais patēriņa cenu līmenis būs augstāks nekā 2013.gadā. Tas ir saistīts ar to, ka pakāpeniski saruks inflāciju samazinošo piedāvājuma puses faktoru ietekme. Spiedienu uz patēriņa cenām radīs arī darba samaksas pieaugums, neliels nodokļu pieaugums precēm (autogāzei un tabakai) un elektroenerģijas tirgus atvēršana mājāsaimniecībām. Neliels inflācijas pieaugums (par 0,2-0,3 procentpunktiem) ir gaidāms arī saistībā ar eiro ieviešanu.

8.2.attēls. Patēriņa cenu tendences

Kopumā 2014.gadā sagaidāma mērena inflācija un gada vidējā inflācija var būt 2% pie nosacījuma, ja pasaules pārtikas un naftas produktu cenas saglabās pašreizējo tendenci un nav sagaidāms to straujš pieaugums.

Ekonomikas ministrs

D.Pavļuts

Vīza: Valsts sekretāra
pienākumu izpildītājs -
valsts sekretāra vietnieks

J.Spiridonovs

15.01.2014. 16:48

10139

Jānis Salmiņš

Janis.Salmins@em.gov.lv, 67013112